

Riina Rahkila

**TOIMIVA VESIENHOIDON VÄLITTÄJÄORGANISAATIO POHJOIS-
POHJANMAALLE**

**TOIMIVA VESIHOIDON VÄLITTÄJÄORGANISAATIO POHJOIS-
POHJANMAALLE**

Riina Rahkila
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Maaseudun kehittämisen koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Maaseudun kehittämisen koulutusohjelma, Luonnonvara-alan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Tekijä: Riina Rahkila

Opinnäytetyön nimi: Toimiva vesienhoidon välittäjäorganisaatio Pohjois-Pohjanmaalle

Työn ohjaajat: Tuomo Pesola ja Kaija Karhunen

Työn valmistumislukukausi ja – vuosi: Kevät 2015

Sivumäärä: 42 + 6 liitesivua

Valtiolla on pitkään ollut merkittävä rooli vesistöjen kunnostushankkeiden suunnittelijana ja toteuttajana Pohjois-Pohjanmaalla. Tilanne on muuttunut valtionhallinnon resurssien vähennyttyä ja tällä hetkellä erilaisissa valtakunnallisissa strategioissa korostetaan tarvetta paikallisten tahojen vesistökuunnostustoiminnalle. Toteuttaakseen kunnostushankkeita paikalliset toimijat tarvitsevat kunnostustoiminnan tueksi vesienhoidon välittäjäorganisaation. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on löytää Pohjois-Pohjanmaalle toimiva vesienhoidon välittäjäorganisaatiomalli.

Työn tavoitteen saavuttamiseksi selvitettiin, millaista vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toiminta Suomessa on sekä millaisia tarpeita paikallisilla toimijoilla Pohjois-Pohjanmaalla on vesienhoidon välittäjäorganisaatiolle. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastatteleamalla viittä Suomessa toimivaa vesienhoidon välittäjäorganisaatiota sekä keräämällä paikallisten tahojen tarpeita neljässä eri tilaisuudessa työpajatyöskentelyllä.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että vesienhoidon välittäjäorganisaation toiminnassa keskeistä on laaja-alainen asiantuntija-apu, asiantunteva neuvonta sekä verkostoituminen. Nämä teemat toistuivat sekä haastatteluissa että paikallisten kunnostajien tarpeissa. Näihin tarpeisiin pystytään parhaiten vastaamaan verkostoitumiseen perustuvalla toimintamallilla, jolloin kunnostushankkeiden suunnittelu on mahdollista laajemmassa yhteistyössä. On siis suositeltavaa rakentaa Pohjois-Pohjanmaalle aktiivinen vesistökuunnostajien verkosto, jonka jäsenet toimivat tarpeen ja tilanteen mukaan erilaisissa välittäjän rooleissa. Verkoston toimintaedellytyksistä huolehtii erikseen nimetty koordinaattori.

Asiasanat: Vesienhoito, vesistöt, vesistöjen kunnostus, välittäjäorganisaatio, verkosto, Pohjois-Pohjanmaa

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Rural Development

Author: Riina Rahkila
Title of thesis: Practical Intermediary for Water Management in Northern Ostrobothnia
Supervisors: Tuomo Pesola and Kaija Karhunen
Term and year of completion: Spring 2015 Number of pages: 42 + 6 appendices

In the past Finnish government has had a strong role in planning and implementing different measures in water systems in Northern Ostrobothnia. Times have changed and nowadays, due to government's decreasing resources, different national strategies emphasize the need for local activities concerning managing our water systems. In order to make local actions possible, local actors and water users need support from so-called intermediary working in water sector. The aim in this thesis is to find an operational model for a practical intermediary for water management in Northern Ostrobothnia.

For accomplishing the objective there was a need to research what kind of intermediaries for water management there are in Finland and what kind of functions they have. Also the needs, which local water users and actors have for water-related intermediary work, were researched. The material of the study was gathered by interviewing five intermediaries working for water management in Finland and by arranging working groups in four events. Each of the working group pondered and discussed about the needs for intermediary work in water sector.

The results of the study show that cross-sectorial help from specialists, professional advisory work and networks are essential in how water-related intermediaries work. These themes emerged in interviews and also in local actor's needs. These needs are at best met by an operational model based on networking that makes it possible to plan the measures needed in wider co-operation. On the grounds of this thesis, it's advisable to build an active restoration network for water sector in Northern Ostrobothnia. It is crucial that every member that is part of the network acts in different roles of intermediary work when needed. There should also be a named coordinator attending to the prerequisites of the network.

Keywords: Water management, water systems, restoration, network, intermediary, Northern Ostrobothnia

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	3
ABSTRACT	4
1 JOHDANTO	6
2 VÄLITTÄJÄORGANISAATIOT VESIHENHOIDOSSA	9
2.1 Välittäjäorganisaation tehtävät	9
2.2 Välittäjäorganisaatioiden rahoitus ja ominaispiirteet	12
2.3 Verkostoituminen välittäjäorganisaation toimintamallina	15
3 AINEISTO JA MENETELMÄT	17
3.1 Tutkimusmenetelmä.....	17
3.2 Aineisto.....	17
3.2.1 Vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden valinta ja haastattelut	18
3.2.2 Paikallisten toimijoiden tarpeiden kartoitus.....	20
4 TULOKSET	23
4.1 Vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden haastattelut	23
4.2 Paikallisten toimijoiden tarpeiden kartoitus.....	28
5 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	33
LÄHTEET.....	39
LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Vesipolitiikan puitedirektiiviä Suomessa toteuttava laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (2004) edellyttää, että pinta- ja pohjavesien ekologinen tila on hyvä vuoteen 2015, tai viimeistään vuoteen 2027 mennessä. Suomen vesistöistä merkittävässä osassa on tarvetta vesienhoitotoimenpiteisiin vesistön heikon ekologisen tilan parantamiseksi tai hyvän tilan heikentymisen estämiseksi.

Vesienhoitoa suunnitellaan Suomessa vesienhoitoalueittain. Vesienhoitoalue koostuu yhdestä tai useammasta vesistöalueesta. Vesienhoitoalueittain laaditaan vesienhoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat, jotka sisältävät tiedot alueen vesistöistä sekä niiden ekologisesta tilasta ja joissa määritellään vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tarvittavat tavoitteet ja toimenpiteet. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toimivat vesienhoitoalueiden vastuullisina viranomaisina. (Ympäristöhallinto 2014a, viitattu 11.4.2015.)

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien alueelle on laadittu vesienhoidon toteuttamiseksi Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuoteen 2015, Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelma 2010–2015 sekä alueellinen toteutusohjelma 2010–2015. Näissä asiakirjoissa määritellään Pohjois-Pohjanmaan alueen vesistöjen erityispiirteet, vesistöjen ekologinen tila sekä vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet, toimenpiteiden toteuttajat sekä aikataulu (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, 2009). Parhailaan on käynnissä Oulujoen-lijoen vesienhoitosuunnitelmien päivitys vuosille 2016–2021. (Laine 2014, 7.)

Vesienhoidossa on tapahtunut viime vuosikymmeninä paljon muutoksia mm. valtion aluehallinnon organisaatiomuutoksen ja heikentyvän julkisen talouden vuoksi. Erityisesti Pohjois-Pohjanmaalla valtio on aiemmin ollut osaksi tai kokonaan vesistökunnostuksiin liittyvien hankkeiden suunnittelija, toteuttaja tai rahoittaja. ELY-keskusten henkilöresurssit kuitenkin vähenevät jatkuvasti säästötoimien vuoksi, joten ELY-keskusten mahdollisuus vastata kunnostushankkeiden suunnittelusta ja toteutuksesta on pienentynyt ja pienenee edelleen tulevaisuudessa. Näin ollen jatkossa vesistökunnostushankkeisiin liittyvien ulkopuolisten palveluiden käyttö tulee lisääntymään sekä muiden toimijoiden rooli lisääntymään. (Vesien kunnostusstrategia 2013, 15–16.)

Useissa viime vuosina julkaistuissa ja valmistelluissa valtakunnallisissa strategioissa korostetaan paikallisten toimijoiden merkitystä vesien- ja ympäristönhoidossa. Esimerkiksi Pienvesien suojelu-

ja kunnostusstrategian luonnoksessa tuodaan esille tarve paikallisten toimijoiden vesienhoitotyölle (Pienvesien suojelu- ja kunnostusstrategia, luonnos 28.10.2014). Paikallisten tahojen tekemän kunnostustyön merkitys on keskeisesti esillä myös Vesien kunnostusstrategiassa (2013).

Suomessa toimii tällä hetkellä vesienhoidon saralla erilaisia vapaaehtoisuuteen pohjautuvia organisaatioita. Pisin toimintahistoria on maakunnallisilla vesiensuojeluyhdistyksillä, joista useat ovat toimineet 1970 -luvulta lähtien edistään omalla toiminnallaan vesienhoidon tavoitteiden toteuttamista (Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto ry, viitattu 11.4.2015). Lisäksi alalla toimii nykyisin erilaisia instituutteja, säätiöitä ja yhdistyksiä, joiden toiminta-alueet ovat useimmiten maakunnallisia vesiensuojeluyhdistyksiä pienempiä. Nämä organisaatiot on perustettu pääosin 2000 – luvulla, ne toimivat pääasiassa Etelä-Suomessa ja niiden rahoitukseen osallistuu vaihtelevissa määrin myös yrityksiä. Vesienhoidon tavoitteita edistävät myös useat neuvontaorganisaatiot, kuten maakunnalliset kalatalouskeskukset sekä erilaiset maa- ja metsätalouteen liittyvät neuvontaorganisaatiot (ProAgria, Metsänhoitoyhdistykset).

Pohjois-Pohjanmaan alue poikkeaa eteläisestä Suomesta, sillä maakunnassa ei toimi tällä hetkellä maakunnallista vesiensuojeluyhdistystä eikä muuta laajempaa aluetta kattavaa, vapaaehtoisuuteen perustuvaa, vesienhoitoa edistävää ja vesistökuunnostuksia toteuttavaa organisaatiota. Aiemmin maakunnassa toimineen, 1970 – luvulla perustetun, Oulun läänin vesiensuojeluyhdistyksen toiminta lakkasi 2000 – luvun alkupuolella jäsenmäärän ja jäsenmaksujen vähennyttyä 1990 – luvun laman seurauksena (Pajunen 21.1.2014, keskustelu). Viime vuosina Pohjois-Pohjanmaalle on perustettu muutamia paikallisia, pääasiassa yhden järven alueella toimivia, vesienhoitotoimenpiteitä toteuttavia yhdistyksiä (Kiimingin-Jäälän vesienhoitoyhdistys 2015, viitattu 6.4.2015; Panumajärvi ry 2015, viitattu 6.4.2015). Näiden paikallisten yhdistysten toiminta on vielä suhteellisen pienimuotoista ja toiminnalle asettaa haasteita mm. resurssien riittämättömyys.

On selvää, että vesienhoidon tavoitteita ei pystytä toteuttamaan pelkästään viranomaisten laatimilla määräyksillä, asetuksilla ja laeilla vaan tarvitaan paikallisten tahojen tekemiä, paikallisesti vaikuttavia ja paikallisiin olosuhteisiin soveltuvia toimenpiteitä. Paikallistason hankkeita toteuttavat toimijat tarvitsevat toimintaansa varten asiantuntija-apua, ohjausta ja neuvontaa. Myös paikallistason vesiensuojelu- ja vesienhoitotyön organisoiminen toimivalla tavalla sekä toimijoiden verkostoituminen on ensiarvoisen tärkeää. Valtakunnallisella tasolla vesistökuunnostajien yhteistyötä edistää Suomen ympäristökeskuksen koordinoima valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto, jonka tehtävänä on välittää tietoa ja kokemuksia vesistöjen kunnostamisesta sekä tukea paikalli-

sia tahoja vesien kunnostus- ja hoitotyössä. Valtakunnallisen vesistökunnostusverkoston järjestämä vuosiseminaari tarjoaa kohtauspaikan vesistöjen kunnostustoiminnasta kiinnostuneille kansalaisille, viranomaisille ja kunnostustoimijoille. (Ympäristöhallinto 2014b, viitattu 6.5.2015.)

Kunnostushankkeita toteuttavien käytännön toimijoiden verkostoitumista tarvittaisiin myös maakunnallisesti. Maakunnan mittakaavassa tapahtuva verkostoituminen edistäisi merkittävästi vesienhoidon käytännön toimenpiteiden toteutumista. Verkostoituminen mahdollistaisi hiljaisen tiedon siirtymisen sekä vertaistuen ja vertaisoppimisen toisilta vastaavia kunnostuksia tehneiltä tahoilta. Verkostoituminen edistäisi myös vesienhoitoon ja vesistökunnostuksiin liittyvää innovaatiotoimintaa.

Valtionhallinnon, erityisesti ELY-keskusten, vesienhoitoon käytettävissä olevien resurssien jatkuvasti vähentyessä tarvitaan ruohonjuuritason vesienhoitohankkeiden toteuttamisen tueksi organisaatio, joka pystyy antamaan vesienhoitoon liittyvää asiantuntija-apua ja tukea paikallisille toimijoille. Tällainen välittäjäorganisaatio voisi tulevaisuudessa myös hallinnoida ja toteuttaa vesienhoitoon liittyviä hankkeita. Erityisen tarpeellista välittäjäorganisaation löytäminen on Pohjois-Pohjanmaalla ja muilla sellaisilla alueilla, joilla ei tällä hetkellä toimi esimerkiksi maakunnallista vesiensuojeluyhdistystä tai muuta vastaavantyyppistä organisaatioita.

Työn tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaisia vesienhoidon välittäjäorganisaatioita Suomessa tällä hetkellä toimii, millaista kyseisten organisaatioiden toiminta on käytännössä, sekä mistä organisaatioiden rahoitus koostuu. Lisäksi kartoitetaan Pohjois-Pohjanmaan paikallisten toimijoiden tarpeet välittäjäorganisaation toiminnalle eli millaisissa vesienhoitoon liittyvissä tilanteissa ja ongelmassa paikalliset tahot tarvitsevat neuvoja, tukea ja ohjausta. Opinnäytetyön tavoitteena on esittää välittäjäorganisaatiomalli, joka palvelisi parhaalla mahdollisella tavalla paikallisia vesienhoitoa ja vesistökunnostuksia toteuttavia tahoja Pohjois-Pohjanmaan sekä maantieteellisesti että kulttuurisesti laajalla ja monimuotoisella alueella. Opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

Millaisia vesienhoitoon liittyviä välittäjäorganisaatioita Suomessa toimii tällä hetkellä?

Millaisia tarpeita Pohjois-Pohjanmaalla toimivilla paikallisilla tahoilla on välittäjäorganisaation toiminnalle?

Millaisella välittäjäorganisaatiolla olisi parhaat toimintaedellytykset Pohjois-Pohjanmaalla?

2 VÄLITTÄJÄORGANISAATIOT VESIHENHOIDOSSA

Välittäjäorganisaation määrittelyä on tehty erityisesti innovaatiotoimintaan ja innovaatioympäristöihin liittyen, mutta välittäjän käsite liittyy kiinteästi myös erilaisten verkostojen toimintaan. Välittäjien rooli on erityisesti 2000 – luvulla noussut esiin ja korostunut niillä tieteellisillä ja teknologisilla areenoilla, joissa poikkitieteellinen vuorovaikutus on nähty ensiarvoisen tärkeäksi alan kehittämisen kannalta (Mustikkamäki 2008, 276).

Välittäjäorganisaatiosta on kirjoitettu muun muassa näin: ”Toisaalta välittäjäorganisaatio voi olla oma organisaationsa, mutta toisaalta välittäjäorganisaatio voi kuvata myös minkä tahansa organisaation (tai sen osan) roolia tai toiminnan tavoitetta” (Smedlund, Ståhle & Köppä 2005, 28). Ylijoki ja Vehviläinen puolestaan toteavat: ”Välittäjäkenttä kokonaisuudessaan ei ole selvärajainen eikä vakiintunut, vaan se koostuu hyvin erityyppisistä organisaatioista” (Ylijoki & Vehviläinen 2012, 256).

Yljoen & Vehviläisen tutkimuksessa (2012, 250–252, 263) selvitettiin tieteen välittäjäpalveluita julkisen ja yksityisen rajalla, mutta he toteavat artikkelissaan, että välittäjäpalvelut voivat kohdistua myös tutkimustiedon hyödyntämiseen esimerkiksi julkisten palvelujen organisoinnissa, ammattilisten käytäntöjen kehittämisessä sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistamisessa. Lisäksi artikkelissa todetaan välittäjätyön olevan luonteeltaan verkostotyötä julkisen ja yksityisen rajapinnalla.

2.1 Välittäjäorganisaation tehtävät

Tutkimuksen aihepiiri, vesienhoitoon liittyvät välittäjäorganisaatiot, on suhteellisen vähän tutkittu alue sekä Suomessa että muualla Euroopassa. Välittäjäorganisaatioiden toiminnasta yleisemmällä tasolla sekä muilla toimialoilla, muun muassa innovaatiotoiminnassa sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, sen sijaan on julkaistu materiaalia, jota sovelletaan tässä opinnäytetyössä.

Vesistökuunnostuksiin liittyvien organisaatiomallien perustietoa on julkaistu *Toiminnalliset yhteisömuodot vesistökuunnostuksissa – raportissa* (Reunanen 2007). Raportissa analysoidaan erilaisia vesistökuunnostuksen toiminnallisia yhteisömuotoja kuten osakaskuntia, yhdistyksiä ja osuuskuntia sekä niiden toiminta- ja rahoitusmahdollisuuksia. Varsinais-Suomen ELY – keskuksen raportissa *Vapaaehtoiset vesienhoidon organisaatiot. Toimintamallianalyysi 2012* (Joensuu, Kirk-

kala, Rinne, Ryömä & Tikander 2013) puolestaan vertaillaan erilaisia välittäjäorganisaatiomalleja ja annetaan suosituksia vesistöalueiden vapaaehtoiselle organisoitumiselle Varsinais-Suomen alueella. Raportti sisältää perustietoa erilaisista välittäjäorganisaatiomalleista, mutta niiden toimivuutta ei ole käsitelty maakunnan mittakaavassa tai annettu suosituksia siitä, mikä voisi olla maakunnan laajuisesti tarkasteltuna soveltuva organisaatiomalli.

Pohjois-Pohjanmaan alueella on tehty vesienhoidon välittäjäorganisaatioihin liittyviä selvityksiä tietyissä viime vuosina toteutetuissa EU – rahoitteisissa hankkeissa. Esimerkiksi Meidän Kalajoki – hankkeessa selvitettiin jokikohtaisen Kalajoen alueen vesienhoitoryhmän toimintamuotoja (Meidän Kalajoki 2015, viitattu 6.4.2015) ja samantyyppistä pohdintaa tehtiin myös Kitka MuHa – hankkeessa Kuusamossa sijaitsevien Kitkajärvien vesienhoitotyöhön liittyen (Suomen ympäristökeskus, viitattu 6.4.2015). Tämä opinnäytetyö puolestaan liittyi VYYHTI – hankkeeseen, jonka yhtenä tavoitteena oli antaa vesienhoidon välittäjäorganisaatiosuosituksen Pohjois-Pohjanmaalle (ProAgria Oulu ry, viitattu 31.10.2014).

Euroopan mittakaavassa välittäjien roolia ja merkitystä vesienhoidossa, vesiensuojelussa ja vesihuollossa on tutkittu Euroopan Unionin 5. puiteohjelman rahoittamassa kansainvälisessä tutkimuksessa. Tutkimuksesta julkaistussa artikkelissa (Moss, Medd, Guy & Marvin, 2009) on koottu hyvin erityyppisten välittäjäorganisaatioiden työskentelytapoja ja vaikutuksia seitsemältä alueelta eri puolilta Eurooppaa. Artikkelissa todetaan, että useilla eri toimialoilla toimii erilaisia välittäjäorganisaatioita, mutta yhteisesti sovittua määritelmää välittäjälle ei ole olemassa. Välittäjänä voi toimia esimerkiksi yksittäinen henkilö, organisaatio, ohjelma/hanke tai verkosto. Välittäjäorganisaatiota määriteltäessä tärkeää ei olekaan organisaatiomuoto, vaan välittäjänä toimivan organisaation tai tahon tapa työskennellä sekä se, millaisessa suhteessa muihin toimijoihin työtä tehdään. On myös huomattava, että erilaisten organisaatioiden toiminta välittäjänä ei useinkaan ole tietoista eikä tarkoituksellista ja että pelkästään välittäjän roolissa toimivat organisaatiot ovat harvinaisia (Moss ym. 2009, 20–21).

Ruotsissa vuosina 2009–2013 toteutetussa MOMENT (Modern Water Management) – projektissa perustettiin Ruotsissa, Liettuassa, Puolassa ja Venäjällä sijaitseville seitsemälle pilottilueelle WUP (Water Users Partnerships) – ryhmiä. Tavoitteena oli, että WUP – ryhmissä olisi mukana viisi eri tahoa: julkinen sektori, maanomistajat, muut yksityiset tahot, oppilaitokset ja kansalaisjärjestöt. Ryhmien tehtävänä oli tehdä toiminta-alueensa nykytilan kuvaus, laatia omalle toiminta-

alueelleen toimintasuunnitelma, toteuttaa toimenpidesuunnitelmassa mainittuja toimenpiteitä sekä raportoida ja arvioida toteutetut toimenpiteet. (Ramboll 2013, 8-11.)

WUP – ryhmien tehtävänä oli tehdä toiminta-alueensa tilannekatsaus ja siihen perustuva toimintaohjelma sekä toteuttaa toimenpideohjelmaa. Ryhmien kokoonpano sekä suunnitellut ja toteutetut toimenpiteet vaihtelivat eri maissa sekä eri pilottialueilla. Ruotsissa tämän tyyppinen toimintamalli oli jo tuttu, sillä siellä on perustettu niin sanottuja vesineuvostoja jo vuonna 2005 vesipuiterektiivin tultua voimaan, mutta toimintatapa oli täysin vieras useissa muissa maissa. (Ramboll 2013, 10–11, 20–21.)

Projektin aikana perustettujen WUP – ryhmien toiminta on hyvin pitkälle vesienhoidon välittäjäorganisaation tyyppistä. Useiden WUP – ryhmien toiminnan tavoitteissa on välittäjälle ominaisia tehtäviä kuten esimerkiksi eri sektoreiden välisten yhteyksien luomista, tiedon kokoamista sekä tiedon välittämistä eri tahojen välillä, erilaisten tilaisuuksien järjestämistä sekä paikallisten toimijoiden kunnostustoiminnan tukemista ja asiantuntija-apua. Ryhmät toimivat yleishyödylliseltä pohjalta ja suurimmassa osassa ei kerätä jäsenmaksuja. (Ramboll 2013, 44–61.)

Moss ym. toteavat artikkelissaan (2009, 22), että vesisektorilla toimivien välittäjäorganisaatioiden tehtävien kirjo on erittäin laaja ja monitahoinen. He jaottelevat nämä välittäjän tehtävät neljään kategoriaan:

1. *Sillanrakentajat*, jotka fasilitoivat vuoropuhelua, ratkaisevat konflikteja ja rakentavat kumppanuuksia
2. *Tiedon välittäjät*, jotka jakavat tietoa, tarjoavat koulutusta ja teknistä tukea
3. *Kannattajat, kampanjoijat, imagontekijät*, jotka taistelevat tiettyjen asioiden puolesta
4. *Innovoijat*, ekologisten keksintöjen tekijät

Toisaalta Mustikkamäen (2008, 284–289) mukaan välittäjä voi toimia seuraavissa rooleissa:

- *Tiedon välittäjä* välittää tietoa muuttumattomassa muodossaan eteenpäin
- *Verkostojen kutoja* yhdistää muuten erillään olevia ihmisiä rakentaen verkostoja
- *Tulkki* ”kääntää” tietoa ymmärrettävään muotoon eri tieteenalojen välillä, auttaa ymmärtämään toisten toiminta- ja ajattelutapoja
- *Näkijä/synteeseien tekijä* osallistuu tiedon jalostamiseen yhdistellen erilaisia tietopohjia ja luo näistä uusia synteesejä

Edellä esitettyjen kahden välittäjän tehtävien luokittelun välillä on selkeitä yhtäläisyyksiä. Molemmissa on tunnistettu tiedon välittäjän rooli sekä verkostojen rakentajan rooli. Lisäksi molemmissa tunnistetaan innovointi ja uusien synteesien luominen. Eroavaisuutena havaitaan, että Moss rajaa omaksi ryhmäkseen niin sanotut kampanjoijat, jotka taistelevat tiettyjen asioiden puolesta. Kampanjoija -luokan taustalla on artikkelissa esille nouseva ajatus siitä, että osa vesisektorilla toimivista välittäjäorganisaatioista valikoi tarkkaan kannattamansa asiat ja aihepiirit sekä myös toimintatapansa eli ajavat selkeästi jotain yhtä, tiettyä asiaa (Moss ym. 2009, 30). Tällainen ajattelutapa ei ainakaan tällä hetkellä sovellu Suomen vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toimintakulttuuriin, sillä Suomessa välittäjäorganisaatioiksi mielletävät tahot tekevät hyvin pitkälle laaja-alaista ja yleishyödyllistä työtä, eivätkä toimi pelkästään jonkun tietyn sektorin asioiden edistämiseksi. Näin ollen Mustikkamäen artikkelissaan kuvaamat välittäjän roolit soveltuvat paremmin vesienhoidon toimintakulttuuriin Suomessa ja niitä käytettiin tähän opinnäytetyöhön liittyvissä teemahaastatteluisissa kuvaamaan vesienhoidon välittäjäorganisaation mahdollisia toimintatapoja.

Tässä opinnäytetyössä on keskitytty selvittämään välittäjän roolia ja toiminnan tavoitteita paikallisen vesistökuuostajan näkökulmasta. Pohjois-Pohjanmaan alueella vesienhoidon välittäjäorganisaatioilla voisi olla merkittävä rooli ruohonjuuritason hankkeiden edistämässä esimerkiksi yhteistyöverkostojen luojana eri toimijoiden kuten viranomaisten, tutkijoiden, hankeammattilaisien, yritysten, rahoittajien ja paikallisten kunnostajien kesken sekä tiedon välittäjänä.

2.2 Välittäjäorganisaatioiden rahoitus ja ominaispiirteet

Tyypillisiä välittäjäorganisaatioita ovat esimerkiksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja innovaatiopalvelut, teknologiakeskukset ja osaamiskeskukset (Koskenlinna 2005, 9; Valovirta & Niinikoski 2005, 54). Nämä organisaatiot ovat hyvin pitkälle julkishallinnon rahoituksen varassa toimivia. Lisäksi ne hyödyntävät toiminnassaan erilaisia hankerahoituksia. Myös Suomessa tällä hetkellä toimivien vesienhoitoon liittyvien välittäjäorganisaatioiden, vesiensuojeluyhdistysten, säätiöiden ja instituuttien, perusrahoituksen muodostaa useimmiten julkinen eli pääsääntöisesti kuntien rahoitus. Lisäksi vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden merkittävä rahoituslähde ovat erilaiset hankkeet sekä jäsenmaksut ja erilaisten yritysten osallistuminen kyseisen organisaation toimintaan (mm. pääyhteistyökumppanit, kummit). (Joensuu ym. 2013, 8-11.) Myös osa vesienhoidon tavoitteita edistävästä neuvontaorganisaatioista kuten ProAgria ja kalatalouskeskukset saavat osan rahoituksestaan julkishallinnolta. Valtiolta saatu rahallinen tuki on kuitenkin jatkuvasti

pienentynyt, joten toiminnan rahoitus tullaan tulevaisuudessa yhä enemmän kokoamaan jäsenmaksuilla sekä palveluiden myynnistä saatavilla tuloilla. Lisäksi erilaisten hankerahoitusten hyödyntäminen tulee lisääntymään tulevaisuudessa.

Valtion osallistuminen alueellisten vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden, esimerkiksi vesiensuojeluyhdistysten, rahoitukseen on nykyisin vähäistä. ELY – keskusten kautta on haettavissa maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön rahoitusta pienimuotoisiin vesistökuunnostushankkeisiin (Reunanen 2014, 11), mutta käytännössä avustuksia on voitu myöntää vain pieneen määrään paikallisten kunnostajien toteuttamia konkreettisia toimenpiteitä, kuten esimerkiksi poistokalastuksiin ja vesikasvillisuuden niittoihin tietyissä, kuormittuneimmissa vesistöissä. Asiaan on kuitenkin mahdollisesti tulossa parannusta, sillä parhaillaan lausuntokierroksella olevassa luonnoksessa valtioneuvoston asetuksesta vesien ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta, tunnistetaan vesienhoitoon liittyvien laajemmalla alueella toimivien välittäjäorganisaatioiden rahoitustarpeet. Asetusluonnoksen perustelumuihistiossa todetaan, että kustannusten määrittelyssä on otettu huomioon tarve lisätä esimerkiksi vesistöjen käytön ja hoidon edistämistä varten perustettujen paikallisten ja alueellisten järjestöjen mahdollisuuksia osallistua hankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Lisäksi perustelumuihistiossa viitataan mahdollisuuteen käyttää ko. avustusta yleispiirteiseen suunnitteluun, hankkeesta kiinnostuneiden tahojen selvittämiseen sekä laajan hankkeen toimenpiteiden priorisointiin sekä rahoituksen suunnitteluun. (Maa- ja metsätalousministeriö, viitattu 12.4.2015.)

Välittäjäorganisaatiolta edellytetään monenlaisia ominaisuuksia. Ylijoki ja Vehviläinen toteavat, että välittäjältä vaadittava verkostoasiantuntemus ei ole pelkkää sosiaalista taituruutta, vaan se kietoutuu kiinteästi substanssiosaamiseen. Heidän mielestään laajan osaamisvaatimuksen vuoksi välittäjätoiminta on pienille organisaatioille usein käytännössä mahdotonta. He korostavat myös välittäjätyötä asiakkaiden palvelemisena sekä sitä, että välittäjätyö nähdään voimakkaasti yleisen hyvinvoinnin edistämisenä. Lisäksi he toteavat, että välittäjätyössä on mahdollista toimia ikään kuin puolueettomana voimana, joka sovittaa yhteen akateemisia tavoitteita ja markkinalogiikkaa ja näin luo edellytyksiä yhteiselle hyväälle. (Ylijoki & Vehviläinen 2012, 264–265.)

Moss ym. taustoittavat artikkelissaan (2009, 19–20) vesienhoidon välittäjäorganisaation toimintaympäristöä muun muassa vesipuidedirektiivin tavoitteilla. Vesipuidedirektiivissä korostetaan vesienhoidon kokonaisvaltaista strategiaa, sidosryhmien huomioimista suunnittelussa, toimimista eri sektoreiden välillä sekä eri toimijatasojen välisiä riippuvuuksia. Lisäksi vesienhoidon toimeenpa-

nossa keskitytään vesistöjen valuma-alueet kattavaan suunnitteluun. Tätä taustaa vasten artikkeleissa todetaan, että vesienhoito ja muut vastaavat ohjauskeinot luovat yhä suurempia tarpeita huomioida vesienhoidon prosesseissa muut kuin perinteiset alan toimijat ja että vesisektorille syntyy yhä enemmän tilaa uusille, perinteisten toimijoiden välillä toimiville tahoille eli välittäjäorganisaatioille.

Moss ym. korostavat artikkelissaan (2009, 30–31) myös vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toimintaa ”piilossa”, näkymättömissä. He toteavat, että välittäjäorganisaatioiden näkymätön rooli, erittäin joustava toimintamalli, suuri sopeutumiskyky, työskentely erilaisissa, monipuolisissa verkostoissa sekä usein myös projektiluonteinen rahoitus mahdollistavat välittäjien toiminnan suurimman vahvuuden eli mahdollisuuden työskennellä strategioiden ja käytännön toteutuksen välillä, tulkiten strategioita käytännön toimenpiteiksi.

Pesola on väitöskirjassaan Maatilojen bioenergiayrittäjyyden innovaatioympäristöt Pohjois-Pohjanmaalla (2012) tutkinut välittäjätoimintaa. Hän toteaa, että välittäjän tulee olla riippumaton ja puolueeton taho, joka välittää tietoa sekä yhdistää toimijoita ja verkostoja. Lisäksi Pesola toteaa, että puolueettomuuden varmistamiseksi välittäjäorganisaation tulee olla riippumaton kehittämistoiminnan vaatimista maksullisista palveluista. Pesola näkee välitystoiminnan oppimisen, verkostoitumisen ja prosessien tukemisena. (Pesola 2012, 168.)

Välittäjän toiminta on useilla sektoreilla hyvin pitkälle yleishyödyllistä ja sen vuoksi toimintaa usein myös rahoitetaan julkisin varoin. Vesienhoidon saralla esimerkiksi ELY – keskusten (ja aiemmin ympäristökeskusten) toiminnassa on ollut havaittavissa välittäjän ominaispiirteitä. Erityisesti Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksessa sekä ELY – keskusten Ympäristö ja luonnonvarat – vastualueella aiemmin toteutetut projektit ovat olleet välittäjätyyppistä toimintaa kooten esimerkiksi vesistöalueittain yhteen hankeideoita ja koostaen niistä erilaisia hankeaihoita erityyppisiä rahoitusmahdollisuuksia varten. Tätä roolia olisi voitu myös kehittää ja vahvistaa, mikäli tällainen linja olisi valtionhallinnossa valittu. Valinta on kuitenkin tehty toisin ja kehityskulku vie toiseen suuntaan, viranomaistoiminnan korostamiseen.

2.3 Verkostoituminen välittäjäorganisaation toimintamallina

Välittäjän toiminta sekä verkostoituminen kietoutuvat toisiinsa 2010 – luvun yhteiskunnassa. Verkostojen merkitys on korostunut monimutkaisuuden ja muutoksen hallinnan keinona. Verkostomainen yhteistyö on yleistynyt jopa niin paljon, että on alettu puhua verkostoyhteiskunnasta ja verkostotaloudesta. (Linnamaa & Sotarauta 2000, 33.) Nykyisin verkostoituminen koskettaa yhä enemmän myös julkista sektoria, jonka on etsittävä uusia toimintatapoja meneillään olevan rakennemuutoksen vuoksi. Yksinkertaisimmillaan verkosto voidaan nähdä eriasteisesti ja eri tavoin vakiintuneiksi sosiaalisiksi suhteiksi toisistaan riippuvaisten toimijoiden välillä, jotka ovat organisoituneet yhteisen intressin ympärille (Linnamaa & Sotarauta 2000, 34).

Nykyisessä verkostoyhteiskunnassa välittäjien rooli on kasvamassa. Verkostoitumista on tapahtunut ja tapahtuu edelleen monilla eri tasoilla. Yhteiskunnan eri tasoilla toimii muun muassa kehittäjäverkostoja ja johtajakeskeisiä verkostoja (Linnamaa & Sotarauta 2000, 34, 150) sekä miesverkostoja ja naisverkostoja (Ylijoki & Vehviläinen 2012, 266–267). Verkostot ovat myös jatkuvassa muutostilassa, niitä syntyy vastaamaan erilaisiin yhteiskunnallisiin tarpeisiin, hanketoimintaan sekä toimintaympäristön muutoksiin, mutta myös lakkaa ja purkautuu samoista syistä.

Verkostojen erityiseksi vahvuudeksi tunnustetaan niiden joustavuus, jolla on nykyisin suuri merkitys esimerkiksi kuntasektorilla sekä valtionhallinnossa parhaillaan tapahtuvien rakenteellisten muutosten vuoksi. Vahvojen verkostojen toiminta ja verkoston tuomat hyödyt säilyvät, vaikka siinä toimivien organisaatioiden ja tahojen väliset rajat muuttuisivat (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010, 10). Verkostot tarvitsevat sekä verkostomaisen toiminnan logiikan ymmärtämistä että johtajuutta monisyisten toimintojen suuntaamiseksi, konfliktien ja poikkeamien hallitsemiseksi sekä informaation hankkimiseksi, luomiseksi ja levittämiseksi verkostoissa. Verkostoissa ei kuitenkaan ole perinteisessä mielessä johtajia, vaan verkostojen johtamisella tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään vuorovaikutusprosessien edistämiseen, erilaisten toimijoiden vuorovaikutuksessa välittäjänä toimimiseen ja toiminnan suuntaamiseen kohti päämäärien etsintää. (Linnamaa & Sotarauta, 2000, 37.)

Välittäjän rooliin verkostotoiminnassa on perehdytty useissa tutkimuksissa. Ylijoki ja Vehviläinen havaitsivat tutkimuksessaan (2012, 263), että onnistuneessa välittäjätyössä on tunnistettava paikallisia, alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja, päästävä niihin sisään ja myös luotava

uusien verkostojen luomista. Smedlund ym. puolestaan toteavat artikkelissaan (2005, 32), että välittäjäorganisaatioiden tehtävänä on tukea kaiken tyyppisiä verkostoja ja luoda yhteistyötä niiden välille. Myös Mustikkamäki toteaa (2008, 272), että välittäjät toimivat verkostoissa, mutta samalla myös osallistuvat verkostojen luomiseen. Valovirta ja Niinikoski päätyvät tutkimuksessaan (2005, 70) johtopäätökseen, jonka mukaan välittäjien toiminta tulee jatkossa muuttumaan yhä enemmän verkostomaiseksi organisoitumismalliksi.

Välittäjäorganisaatioilla on usein suuri merkitys myös alansa verkostojen johtamisessa. Verkostojohdantamien opas (Järvensivu ym. 2010, 17) linjaa, että verkoston johtaminen on jaettua johtamista, jonka tehtävät määräytyvät dynaamisesti kulloisenkin tilanteen mukaan. Kaikki verkoston jäsenet voivat osallistua verkoston johtamiseen ja osaltaan mahdollistavat hyvän verkostoitumisen. Vaikka verkostolle olisikin määritelty esimerkiksi verkostokoordinaattori, verkostojohdantajuus voi muuttua jatkuvasti verkostoitumisprosessin aikana. Innovaatiojärjestelmiin liittyvässä tutkimuksessa on otettu kantaa välittäjäorganisaatioiden rooliin innovaatioverkostojen johtamisessa. Smedlund ym. toteavat tutkimuksessaan (2005, 32–33), että välittäjäorganisaation rooli innovaatioympäristön kehittäjänä on mahdollistajana toimiminen. Mahdollistajana se luo sellaiset edellytykset ja toimintapuitteet, että ihmisten ja organisaatioiden on mahdollista tarttua omaan potentiaaliinsa ja luoda omaa tulevaisuuttaan.

Vaihtoehdot välittäjäorganisaatioiden toimintamalleiksi ovat moninaiset ja toimintamallin tulee myös muuttua vastaamaan tietyn tilanteen vaatimuksia. Tämä joustavuus on välittäjäorganisaatioiden suurin vahvuus, mutta toisaalta myös vaikeuttaa niiden merkityksen tunnistamista ja arviointia sekä rajaa usein niiden osallistumismahdollisuuksia erilaisiin määrämutoisiin osallistamiseksi varten luotuihin ryhmiin kuten esimerkiksi vesienhoidon suunnitteluun liittyviin yhteistyöryhmiin. (Moss ym. 2009, 31.)

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ja ymmärtää Suomessa toimivien vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toimintaa sekä sitä, millaisia tuen ja avun tarpeita paikallisilla vesistökuunnostustoiminnasta kiinnostuneilla tahoilla on. Teoksessa Tutki ja kirjoita todetaan, että kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja että tavoitteena on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Lisäksi teoksessa kuvataan kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä, joita ovat mm. kohdejoukon valinta tarkoituksenmukaisesti, tapausten käsittely ja tulosten tulkinta ainutlaatuisina sekä induktiivisen analyysin käyttö (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Kaikki nämä piirteet soveltuivat tähän tutkimukseen, joten tutkimusmenetelmäksi valikoitui luontevasti laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus.

Tutkimus on tyypiltään tapaustutkimus ja aineistoa kerättiin kahdella tavalla. Suomessa toimivien vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toiminnasta kerättiin tietoa puolistrukturoiduilla haastattelulla ja paikallisten vesistökuunnostustoimijoiden tarpeista työpajatyöskentelyllä. Kerättyä aineistoa analysoitiin pääasiassa kvalitatiivisesti, mutta myös kvantitatiivista lähestymistapaa käytettiin tulosten tukena. Hirsjärvi ym. (2007, 132–133) toteaaakin, että kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus ovat lähestymistapoja, joita on käytännössä vaikea erottaa toisistaan ja jotka nähdään toisiaan täydentäviksi, ei kilpaileviksi suuntauksiksi. Tätä ohjenuoraa käytettiin tässä tutkimuksessa erityisesti työryhmätyöskentelyn osalta.

3.2 Aineisto

Työn aineisto kerättiin kahdessa vaiheessa. Helmikuussa 2014 järjestettiin 4 kpl aiheeseen liittyviä tilaisuuksia, yksi seminaari Oulun POHTOssa ja kolme yleisötilaisuutta, jotka järjestettiin Ylivieskassa, Pudasjärvellä ja Kuusamossa. Tilaisuuksissa kerrottiin tehtävästä työstä sekä perustietoa välittäjäorganisaation toiminnasta. Tilaisuuksien osallistujat osallistuivat Tuplatiimi – teknillä toteutettuun ryhmätyöskentelyyn, jonka tavoitteena oli kerätä tietoa paikallisten toimijoiden tarpeista välittäjäorganisaation toiminnalle. Toinen osa aineistosta kerättiin touko - lokakuussa 2014, jolloin tehtiin 5 kpl erityyppisten välittäjäorganisaatioiden edustajien puolistrukturoituja haastatteluja. Haastatteluiden tavoitteena oli kerätä tietoa Suomessa toimivista erityyppisistä

vesienhoitoon liittyvistä välittäjäorganisaatioista, niiden toimintatavoista, vahvuuksista ja mahdollisista kehittämistarpeista.

Työn aikana käytiin myös erilaisia keskusteluita alan asiantuntijoiden, kuntien edustajien ja muiden sidosryhmien kanssa. Keskeisistä yhteistyötahoista koottiin asiantuntijaryhmä, joka kokoontui kolme kertaa. Yhteistyöryhmässä olivat edustettuina Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, ProAgria Oulu ry ja Oulun maa- ja kotitalousnaiset, ProAgria Oulu ry:n kalatalouskeskus, ProAgria Keski-Pohjanmaa ry:n kalatalouskeskus, Suomen ympäristökeskus, Suomen Riistakeskus sekä Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry.

3.2.1 Vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden valinta ja haastattelut

Haastateltavien valintaa varten listattiin Suomessa toimivat vesienhoitoon liittyvät välittäjäorganisaatiot, jotka on esitetty liitteessä 1. Näiden organisaatioiden joukosta valittiin haastateltavat (5 kpl) seuraavilla kriteereillä:

- organisaatio toteuttaa vesienhoitoon liittyviä hankkeita
- organisaation toiminta-alue on laajempi kuin yksi järvi ja sisältää jokivesistöjä
- organisaation rahoituksesta pääosa on muuta kuin yrityspohjaista rahoitusta

Lisäksi haastateltavat valittiin tarkoituksella siten, että ne erosivat toisistaan mm. perustamisajankohdaltaan, sillä mukaan haluttiin saada sekä pidempään toimineita organisaatioita että 2010 – luvulla perustettuja, nuorempia organisaatioita. Vesiensuojeluyhdistysten joukosta potentiaalisia haastateltavia olivat ne, joiden toiminta ei sisältänyt laboratoriotointia.

Haastateltaviksi valikoitui edellä mainittujen kriteerien perusteella viisi organisaatiota, joiden perustiedot on esitetty taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Haastateltaviksi valikoituneet organisaatiot ja niiden perustiedot.

Organisaation nimi	Perustamisvuosi	Toiminta-alue	Tavoite
Vanajavesisäätiö ja -keskus	2010 (Vanajavesikeskus) 2012 (Vanajavesisäätiö)	Vanajaveden valuma-alue	Vanajanselkä on hyvässä tilassa 15 vuoden kuluttua ja että myös muiden sen valuma-alueella olevien järvien ja jokien tila on parantunut.
Pyhäjärvi-instituuttisäätiö ja sen vesistötoimiala	Instituuttisäätiö 1989 Pyhäjärven suoje-luohjelma 1995 Vesistötoimiala 2006	Pyhäjärvi sekä Eura-joen ja Lapinjoen vesistöalueet	Satakunnan elintarvike-tuotannon kilpailukyvyyn turvaaminen kestävästi sekä vesien tilan paran-taminen, tietouden li-sääminen ja soveltami-nen vesistöjen kunnos-tuksessa.
Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry	1980	Pohjanmaan joki-laaksot valuma-alueineen ja niihin välittömästi kuuluvat rannikkoalueet	Edistää vesien- ja ympä-ristönsuojelua ja hoitoa koulutuksen, tiedotuksen ja neuvonnan avulla sekä kokoamalla, tuot-tamalla ja levittämällä tietoa vesistöjen ja poh-javesien tilasta.
Paimionjoki-yhdistys ry	2010	Paimionjoen vesis-töalue	Paimionjoki on ekologi-sesti terve ja sen virkis-tyskäyttöarvo on korkea.
Oulun Kalatalous-keskus	1908	ProAgria Oulu Ry:n toiminta-alue	Edistää kalavesien käyt-töä ja hoitoa.

Haastattelurunkoa laadittaessa käytettiin tukena muun muassa Hirsjärvi & Hurmeen ohjeistusta liittyen teema-alueisiin tutkimuskokonaisuudessa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 67). Haastattelurunkoa laadittaessa päädyttiin neljään teemaan, jotka olivat: organisaation perustiedot, perusteet ja tarve

organisaation toiminnalle, organisaation ydintoiminnan kuvaus sekä organisaation toiminnan vahvuudet ja kehittämistarpeet. Näihin teemoihin liittyen laadittiin kysymyksiä, joiden pohjalta haastattelut toteutettiin. Organisaation perustiedot sekä perusteet ja tarve toiminnalle olivat tarpeellisia teemoja organisaatioiden toiminnan hahmottamiseksi. Tutkimuksen kannalta keskeisimmät kysymykset liittyivät organisaation ydintoimintaan, johon liittyen haastateltavilta kysyttiin muun muassa millä tavoin paikalliset tahot osallistuvat organisaation toimintaan sekä käytiin läpi organisaation toimiminen välittäjän rooleissa. Haastattelurunko on esitetty liitteessä 2.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina. Puolistrukturoitu haastattelu etenee niin, että kaikille haastateltaville esitetään samat tai likipitään samat kysymykset samassa järjestyksessä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Mitään yhtä määritelmää tästä haastattelu muodosta ei kuitenkaan Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 47) mukaan ole.

Haastattelut tehtiin toukokuun ja lokakuun 2014 välisenä aikana henkilökohtaisina haastatteluina. Haastatteluajankohdat sovittiin pääasiassa sähköpostitse ja haastattelupaikoiksi valittiin rauhalliset kokoustilat. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavien luvalla ja litteroitiin sanasta sanaan analysointia varten. Opinnäytetyöhön liittyvistä haastatteluista kerätty aineisto luokiteltiin teorialähtöisesti. Litteroidun haastatteluaineiston analysointi aloitettiin lukemalla se läpi useaan kertaan ja etsimällä aineistosta haastattelurungon teemoihin (4 kpl) liittyvät keskeiset asiat. Näiden, kunkin teeman vastausten, perusteella muodostettiin johtopäätökset teemoittain.

3.2.2 Paikallisten toimijoiden tarpeiden kartoitus

Paikallisten tahojen tarpeita välittäjäorganisaation toiminnalle kerättiin neljässä tilaisuudessa toteutetulla työpajatyöskentelyllä. Työpajatyöskentely toteutettiin soveltamalla Tuplatiimi – ryhmätyötekniikkaa. Tuplatiimi – tekniikan on alun perin kehittänyt 1980 – luvulla Innotiimi – niminen yritys (Innotiimi 2009, hakupäivä 7.5.2015). Tuplatiimi on työskentelytapa, jolla kannustetaan luovuutta, synnytetään ideoita, vapautetaan energiaa ja edistetään sitoutumista. Tuplatiimi -tekniikassa kukin ryhmän jäsen pohtii ensin annettua kysymystä yksin, jonka jälkeen asiaa jalostetaan eteenpäin parin kanssa ja edelleen isommassa ryhmässä (Opetushallitus 2010, hakupäivä 7.5.2015). Tuplatiimi -tekniikan hyvä puoli on, että ryhmän kaikilla jäsenillä on yhtäläinen mahdollisuus tuoda mielipiteensä esille ja että itsenäisen ideoinnin jälkeen tehtävä parityöskentelyvaihe poistaa henkisiä ja sosiaalisia esteitä ryhmätyöskentelyltä. Tuplatiimi – tekniikka valittiin tilaisuuk-

sisä käytettäväksi menetelmäksi, sillä tavoitteena oli kerätä laajasti kaikkien tilaisuuksissa paikalla olevien ideoita ja ajatuksia tarpeista, jotka välittäjäorganisaation toiminnassa tulisi huomioida. Työpajatyöskentelyä tehtiin sekä helmikuussa järjestetyssä seminaarissa että kolmessa yleisötilaisuudessa.

Helmikuussa 2014 järjestettiin Vesienhoidon vapaaehtoinen järjestäytyminen – seminaari, jonka tavoitteena oli paikallisten tahojen tarpeiden kartoitus, mutta samalla myös maakunnallisen, laajalajaisen keskustelun avaaminen vesienhoidon välittäjätoiminnan tarpeista. Seminaarin osallistujajoukko oli runsas ja monipuolinen, osallistujia oli sekä paikallisista toimijoista, kuntasektorilta sekä valtionhallinnosta ja erilaisista opetus-, tutkimus ja asiantuntijaorganisaatioista. Seminaarissa käytiin aamupäivällä läpi paikallisten tahojen osallistumista kunnostustoimintaan eri näkökulmista. Alustuksia aiheesta pitivät mm. Maa- ja metsätalousministeriön edustaja, Pohjois-Pohjanmaan ELY – keskuksen edustaja, kuntasektorin edustaja sekä paikallisen toimijan edustaja. Seminaarin ohjelma on liitteenä 3.

Seminaari jatkui iltapäivällä työpajatyöskentelyllä. Aluksi käytiin läpi työpajatyöskentelyn ohjeistus ja tavoite, jonka jälkeen läsnäolijat (79 hlöä) jaettiin seitsemään sekaryhmään. Kullakin ryhmällä oli nimetty oma vetäjä, ja vetäjien kanssa käytiin ennen seminaarin alkamista läpi työpajatyöskentelyn ohjeistus ja tavoite. Työpajatyöskentelyn ohjeistus on liitteenä 4. Kaikille työpajatyöskentelyyn osallistuville jaettiin paperi, jossa oli seuraava alustusteksti sekä apukysymykset:

Alustusteksti:

Meillä kaikilla paikalla olijoilla on sama tavoite eli vesien tilan parantaminen. Parempaan vesien tilaan päästään konkreettisilla toimenpiteillä ja pitkäjänteisellä yhteistyöllä. **Tämän ryhmätyöskentelyn tarkoituksena on kerätä teidän mielipiteitäne siitä, millaista tukea ja apua paikalliset toimijat (esim. maanomistajat, yhdistykset, kunnat) tarvitsisivat käytännön vesienhoitotyössä.** Kaikki ylös kirjattu materiaali kerätään nimettömänä ja hyödynnetään VYYHTI – hankkeen aikana tehtävässä työssä, jonka lopputuloksena syntyy suositus / suositukset välittäjäorganisaatioksi Pohjois-Pohjanmaalle.

Apukysymykset:

Millaisia avun/tuen tarpeita paikallisilla kunnostajilla on?

Mitä mahdollisen välittäjäorganisaation toiminnan tulisi sisältää? Millaisia verkostoja toiminnassa voitaisiin hyödyntää?

Ryhmät jakaantuivat ennalta sovittuihin tiloihin ja työskentely aloitettiin itsenäisesti eli kukin osallistuja pohti asiaa ensin yksin noin 5 minuutin ajan kirjaten ylös omia ajatuksia ja ideoita aiheesta.

Tämä jälkeen aiheesta keskusteltiin ja ideointia jatkettiin pareittain (tai parittomassa tilanteessa kolmen hengen ryhmissä) noin 10 - 15 minuutin ajan. Parikeskustelun tuloksena tuli nostaa esiin 3 keskeistä ja tärkeäksi koettua asiaa, jotka kirjattiin ylös, kukin idea tai ajatus omalle lapulleen. Parikeskustelun jälkeen kaikki parit esittelivät omat 3 tärkeintä ideaa muille ryhmänsä jäsenille ja laittoivat ne näkyviin seinälle (kommentointi ja kritiikki olivat tässä vaiheessa kiellettyjä). Tämän jälkeen oli vuorossa äänestys. Kullakin ryhmän jäsenellä oli käytettävissään 3 ääntä, jotka he saivat jakaa oman mielipiteensä mukaisesti seinällä oleville ideoille. Ryhmän vetäjä laski äänet yhteen ja ryhmässä keskusteltiin ideoista ja äänestyksen tuloksesta. Keskustelun jälkeen koottiin ryhmän tulos yhteistä esittelyä varten.

Myös yleisötilaisuuksissa käytiin aluksi läpi välittäjäorganisaatio – käsitettä ja perustietoa asiasta. Yleisötilaisuuksien työpajatyöskentelyssä käytettiin myös Tuplatiimi -tekniikkaa mutta sovellettiin menetelmää siten, että parikeskustelun (tai 3 hengen ryhmän) ideat ja ajatukset siirrettiin suoraan seinälle, jonka jälkeen kaikki tilaisuuteen osallistuneet äänestivät niistä mielestään tärkeimmät. Syynä soveltamiseen oli yleisötilaisuuksien suhteellisen pieni henkilömäärä sekä käytettävissä olevan ajan rajallisuus, sillä tilaisuudet olivat iltatilaisuuksia. Yleisötilaisuuksien ryhmätöiden kysymyksenä oli: **Millaista tukea ja apua paikalliset toimijat tarvitsevat käytännön vesienhoitotyössä ja miten tuki voitaisiin toteuttaa?**

Helmikuussa järjestetyistä tilaisuuksista kerättiin analysointia varten kaikki ryhmätöiden materiaali eli jokaisen työryhmiin osallistuneen henkilön ideat nimettöminä. Tavoitteena oli, että aineistoon saadaan mukaan kaikki yksittäiset ideat, jolloin kaikkien työskentelyyn osallistuneiden ideat tulevat huomioiduiksi. Mikäli aineistona olisi käytetty pelkästään äänestysten perusteella tärkeiksi nousseita ajatuksia, olisi jokin merkittävä idea mahdollisesti jäänyt aineiston ulkopuolelle.

Yksittäisiä ideoita kerättiin työpajoista yhteensä 297 kpl. Työryhmätyöskentelyn tulosten analysointi tehtiin pääasiassa kvalitatiivisesti, sillä työryhmätyöskentelystä kerätyt ideat kirjattiin sanasta sanaan excel – taulukkoon ja numeroitiin juoksevilla numeroinnilla. Tämän jälkeen aineiston kustakin ideasta haettiin pääajatus, joka kirjattiin ja jonka jälkeen pääajatuksat ryhmiteltiin alaluokkiin. Tämän jälkeen analysointia jatkettiin ryhmittelemällä alaluokat laajempiin pääluokkiin (7 kpl, taulukko 2). Luokittelun ulkopuolelle jäi 29 ideaa. Aineiston analysoinnin tukena käytettiin myös työryhmätyöskentelyssä tehtyjen äänestysten tuloksia (liitteet 5 ja 6) sekä kuhunkin pääluokkaan kertyneiden ideoiden lukumäärää.

4 TULOKSET

4.1 Vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden haastattelut

Aineiston perusteella voidaan todeta, että haastateltujen vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toiminnassa on paljon samankaltaisuuksia. Organisaatioiden rahoituspohjat ovat hyvin samantyyppisiä, samoin tarve ja perusteet organisaation toiminnalle. Lähes kaikki organisaatiot myös nostivat ELY – keskusten resurssien vähentymisen sekä roolin muuttumisen esille suurimpana toimintaympäristöön ja alan tarpeisiin liittyvänä muutoksena ja kokivat sen tuovan lisää haasteita oman organisaationsa toiminnalle. Organisaatiot toimivat useissa välittäjän rooleissa, mutta verkostojen luojan sekä näkijän/synteisien tekijän roolit nähtiin merkittävimpinä. Seuraavassa avataan haastatteluiden tuloksia teemoittain tarkemmin sekä havainnollistetaan tehtyjä johtopäätöksiä haastatteluaineistosta otetuilla suorilla lainauksilla.

Suorista lainauksista on niiden sanoman tiivistämiseksi tarvittaessa poistettu asian kannalta merkityksettämiä sanoja ja merkitty lainaukseen kyseinen kohta kolmella pisteellä. Joissain lainauksissa on haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi kolmella pisteellä korvattu myös vesistön tai organisaation nimi. Haastateltavien anonymiteetin säilyttämiseksi sekä aineiston jäljitettävyyden varmistamiseksi lainauksen perään on merkitty koodi H1, H2, H3, H4 tai H5 sen haastatteluaineiston mukaisesti, josta lainaus on otettu.

Organisaation perustiedot

Haastatellut organisaatiot olivat toimintamalleiltaan joko säätiöitä tai yhdistyksiä, joista kolmella oli kokoaikainen toiminnanjohtaja. Kumpikaan toimintamalli ei haastatteluaineiston perusteella rajoittanut organisaatioiden toimintaa eli aiheuttanut toimintaa haittaavia rajoituksia. Päinvastoin, toimintamalleihin oltiin hyvinkin tyytyväisiä erityisesti yhdistysten osalta. Myös rahastoista keskusteltiin haastatteluiden yhteydessä ja ne koettiin hyväksi mahdollisuudeksi toisaalta tukea paikallisten kunnostajien työtä sekä toisaalta ottaa vastaan lahjoituksia. Toimintamallista keskusteltaessa yhden organisaation osalta kävi ilmi, että pitkälti hankerahoitusten varassa toimiva, kohtuullisen suuri organisaatio on raskas hallinnollisesti. Lisäksi tällaisen organisaation toiminta joutuu mukautumaan rahoittajan linjauksiin sekä ohjelmakausien muutoksiin.

”... me ollaan niitten hankerahoittajien armoilla että se on selvä ja se hallinnointi vie kokoajan enemmän ja enemmän aikaa.” (H2)

Organisaation rahoituksesta keskusteltaessa kävi ilmi, että neljässä organisaatiossa kuntien rahoitus oli keskeisessä roolissa, ainoastaan yhden organisaation rahoituksesta yli 50 prosenttia saatiin haastatteluhetkellä suoraan valtiolta. Lisäksi perustoiminnan rahoitusta kertyi neljässä organisaatiossa jossain määrin yrityksiltä. Yritysrahoitus kerättiin joko jäsenmaksuina tai yritykset olivat mukana sopimuskumppaneina organisaatioiden toiminnassa. Kaikki organisaatiot hyödynsivät hankerahoitusta jollain tavoin. Toisilla organisaatioilla hankerahoitus oli toiminnassa keskeisessä roolissa, toisilla itse toteutettu hanketoiminta oli pienimuotoisempaa esimerkiksi rajallisen kassan vuoksi, jolloin hankkeiden hallinnoijia etsittiin yhteistyökumppaneiden joukosta.

Kysyttäessä miten organisaation toimintaa suunnitellaan, neljässä organisaatiossa todettiin toiminnanjohtajan tekävän joko yksin tai yhdessä organisaatiossa työskentelevien kollegojen kanssa vuosittaiset toimintasuunnitelmat. Yhdessä organisaatiossa ei ole tehty selkeää vuosittaista toimintasuunnitelmaa, vaan pidemmän ajan toimenpideohjelma on suunnannut organisaation vuosittaista toimintaa. Pidemmän ajan strategioiden laatimisessa oli enemmän vaihtelua: osassa organisaatioista myös strategiatyö oli hyvin pitkälle toiminnanjohtajan tehtävä, mutta kolmessa organisaatiossa mainittiin strategiatyön pohjautuvan yhden tai useamman työ- tai teemaryhmän työskentelyyn.

”Ja tän toimintasuunnitelman tekemiseksi koottiin tällöisiä teemaryhmiä eli oli jätevesi-, maatalous-, vesistökuunnostus- ja virkistyskäyttöteemaryhmä. Ja näihin teemaryhmiin kutsuttiin avoimesti ihan ketä vaan paikallisia toimijoita, ELY-keskuksia, asiantuntijoita...” (H4)

Haastateltavilta kysyttiin myös organisaation rahallisten ja henkilöresurssien riittävydestä. Vastausten perusteella kävi ilmi, että kolmessa organisaatiossa oli selkeitä puutteita sekä rahallisissa että henkilöresursseissa. Kahden organisaation osalta tilanne oli haastatteluhetkellä vallinneen hyvän hankerahoitustilanteen vuoksi kohtuullisen hyvä, mutta paineet uusien hankerahoitusten saamiseksi työntekijöiden palkkaamiseksi myös jatkossa olivat jo tiedossa. Organisaatioiden perusrahoituksen riittämättömyys korostui neljässä haastattelussa. Kaikkien haastatteluiden yhteydessä tuotiin esille, että organisaation perusrahoituksen tulisi olla riittävää ja että hankerahoitusten vaatimaan valmistelutyöhön sekä muiden rahoitusten hankintaan ei ole tällä hetkellä riittävästi resursseja.

Perusteet ja tarve organisaation toiminnalle

Kysyttäessä mihin tarpeeseen organisaatio on perustettu, kaikissa vastauksessa viitattiin perustamishetkellä esille tulleisiin paikallisten tarpeisiin, mutta organisaatioiden välillä oli eroja siinä, millä tavoin tai mitä kautta paikallisten tarpeet olivat tulleet esille. Yhden organisaation syntyhetkiin liittyi alueen asukkaiden keräämä adressi. Kolmen organisaation osalta alueen asukkaiden yleinen mielipide sekä asiantuntijoiden mielipiteet yhdessä olivat puoltaneet organisaation perustamista.

”... vesiensuojeluyhdistys teki adressin johon saatiin 500 nimeä ... eli tavallaan se lähti sieltä kansasta ja kunta tuli siihen avuks ja käytti EU-rahaa et se meni niinku kauheen mun mielestä hienosti.” (H4)

”Ihmisiltä tuli aika paljon yhteydenottoja ... samaan aikaan ... ympäristökeskuksessa oltiin tehty vesienhoidon suunnittelua ja todellakin pitkän aikaa jo tiedostettu että tälle alueelle pitäis tehdä jotain ... sit ku tuli tätä kansalaiskysyntää ja maakuntaliiton innostusta niin sitten se siitä starttas.” (H1)

Kysyttäessä alalla tapahtuneista toimintaympäristön ja tarpeiden muutoksista kolme organisaatiota korosti ELY – keskusten resurssien leikkauksia sekä roolin muutosta. ELY – keskuksset ja aiemmin ympäristökeskukset ovat olleet vahvoja vesistökuunnostuksiin, vesiensuojeluun ja vesistöseurantoihin liittyviä toimijoita useilla alueilla ja tämänhetkiset valtionhallinnon tehostamistoimet aiheuttavat suuria muutostarpeita ja haasteita alan toimijoille.

”ELYn roolin muutos on kaikkein suurin ja tärkein eli itse asiassa se vielä niinku vahvistaa tarvetta tämmöselle toimijalle ihan selkeästi.” (H1)

Eräissä organisaatioissa nousi merkittäväksi toimintaympäristön muutokseksi toiminta-alueella toimivien yritysten siirtyminen ulkomaiseen omistukseen. Organisaation alkuaikoina esimerkiksi tehtaiden johtajat asuivat usein kyseisen vesistön rannalla, mutta nykyisin osa yrityksistä on globaalien toimijoiden tai sellaisten yritysten omistuksessa, joiden toimintaa johdetaan esimerkiksi Helsingistä käsin. Tämä muutos on vähentänyt yritysrahoituksen määrää ja tuonut suuria haasteita yritysrahoituksen keräämiseen. Yritysten omistussuhteiden muutosten vaikutus välittäjäorganisaatioiden rahoitusmahdollisuuksiin onkin syytä huomioida tulevaisuudessa.

”... kun se ... perustettiin niin silloinhan ne esimerkiksi tehtaitten johtajat oli ihan paikallisia, he asu siinä ... rannalla, kun nyt sitten omistukset on siirtyny ... ja ne on kokonaan ulkomaalaisessa omistuksessa ne firmat niin ... nyt ne on sitte vetäytyny pois ja niinku aika paljo haastavampaa sitte perustella se suojelutyö kun että jos niillä on se omakohtanen halu siihen ... ” (H2)

Haastatteluiden perusteella kaikkien organisaatioiden toiminnan tarve on korostunut valtion resurssien vähentymisen myötä. Kolme organisaatioita mainitsi vastauksissaan, että toiminnalle on enemmän tarvetta ja että paikalliset tahot ovat nykyisin enemmän yhteydessä kuin aiempina vuosina. Erityisesti tämä näkökulma korostui pidempään toimineissa organisaatioissa. Lisäksi kaksi organisaatiota mainitsi vastauksissaan, että paikallisen kunnostustoiminnan merkitys vesistöjen tilaan vaikuttavana tekijänä on vasta nyt huomattu ja tunnustettu.

”...kukaan ei voi mistään ylhäältä päin hoitaa kaikkii meidän järviä vaan se on lähetävä sieltä ihmisistä jotka siel asuu, jotka hoitaa samallain kuin ne hoitaa pihaa niin ne hoitaa sitä omaa vesistöänsä.” (H4)

Organisaation ydintoiminta

Keskusteltaessa organisaation ydintoiminnasta sekä siihen liittyvistä välittäjän rooleista kaikissa haastatteluissa korostui selkeästi organisaation rooli verkostojen luojana sekä myös tarve verkostojen luomiselle. Lisäksi esille nousivat tiedon välittäminen sekä tulkkina toimiminen. Organisaatioista neljä koki toimivansa jo tällä hetkellä myös jossain määrin uusien synteisien tekijänä. Tämä rooli koettiin kaikkein tavoiteltavimmaksi ja sen vahvistamistarve tuotiin myös esille.

”.. me ollaan niinku alueella toimiva moottori, joka yhdistää ja koordinoi alueen toimijoita.” (H1)

”... hienoimmillaan se mun mielestä menee niin että luodaan ne semmoset verkostot, joissa sitten aletaan vaihtaan sitä tietoa ja sitten syntyy jotain uutta.” (H2)

””... tää tulkki on se mitä on pyritty, ymmärtämään toisten toimintaa ja ajattelutapoja, eli se että miten paljo se et ihmiset kohtaa, se vuorovaikutus on tärkeätä.” (H4)

”... pyritään sillä tavalla saamaan sitä verkostoitumista ja ihmisiä tutuksi niin se on paljo helpompi sitten niitä asioita hoitaa...” (H5)

Organisaatioiden ydintoimintaan sisältyi kaikissa organisaatioissa toiminta-alueen vesien tilan parantaminen erilaisilla toimenpiteillä ja hankkeilla, rahoituksen hankkiminen toimintaan sekä tiedon välittäminen. Myös käytännönläheinen toiminta sekä näkyvien tulosten aikaan saaminen nousivat esille kaikissa haastatteluissa. Käytännönläheisyys myös lisää organisaation uskottavuutta. Lisäksi mainittiin alueen tarpeista lähtevä vesiensuojelutoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus sekä ruohonjuuritasolle pyrkiminen kaikissa hankkeissa.

”tehdään ihan itse hankkeita ja toteutetaan ... se on yllättävän tärkeätä ihmisille saada nähdä ja kuulla, että kaivinkone pyörii jossakin.” (H1)

”Se on semmosta hyvin käytännönläheistä asukkaiden kanssa yhteistyössä tehtävää vesistöjen kunnostusta Siitä tarpeesta lähtien suunnitellaan ja toteutetaan niitä vesien-
suojelutoimenpiteitä ja myöskin seurataan niiden toimivuutta ja koitetaan puuttua niihin
syihin tietenkään että mistä se johtuu.” (H2)

Tutkimustoimintaa tehtiin haastatelluista organisaatioista vain yhdessä. Myös muissa organisaatioissa tutkimustoimintaa ja etenkin sen merkitystä esimerkiksi rehevöitymiskehityksen syyseuraussuhteiden ymmärtämiselle tuotiin esiin, mutta organisaatiot eivät itse toteuttaneet tutkimustoimintaa.

Kysyttäessä keskeisistä yhteistyötahoista vastauksissa korostuivat erityisesti alueelliset ELY –keskukset sekä kunnat ja paikalliset tahot (maanomistajat, osakaskunnat, kalastusalueet ja erilaiset yhdistykset). Lisäksi mainittiin tärkeinä yhteistyökumppaneina tutkimustahot (yliopistot ja MTT), ProAgriat, Metsäkeskus, Suomen ympäristökeskus sekä muut vesienhoidon välittäjäorganisaatiot. Kysyttäessä, millaisissa verkostoissa organisaatio on mukana, haastateltavat mielsivät kysymyksen koskevan erikseen perustettuja verkostoja. Vastauksissa erikseen mainittiin muun muassa Valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto, Pro Saaristomeri, Vesien-
suojeluyhdistysten liitto, NALMS (North American Lakes Management Society), Itämerisäätiö ja Baltic Sea Action Group. Kaksi organisaatiota toi esille myös ns. epävirallisia, mutta toiminnan kannalta erittäin keskeisiä verkostoja, kuten toiminnanjohtajien keskustelufoorumin sekä kumppanuusverkostopuun.

”... meidän strategiassakin oleva tää meidän kumppanuusverkostopuu ... se on kokoajan kasvava ja muuttuva...” (H1)

”... meillähän on esimerkiksi semmonen toiminnanjohtajien sähköpostirinki, missä me keskustellaan ... ja makustellaan näitä asioita ja mietitään ... käytännönläheisten ihmisten keskustelufoorumi, vapaamuotoinen.” (H5)

Paikallisten tahojen osallistumisessa organisaatioiden toimintaan tällä hetkellä oli vaihtelua. Kolmen organisaation toiminnassa paikallisilla tahoilla on ollut koko niiden toiminnan ajan keskeinen rooli. Kahden organisaation toiminnassa paikalliset tahot eivät ole aiemmin olleet keskeisesti mukana, mutta toimintatapaa oli vastikään muutettu tai muutosta suunniteltiin parhaillaan.

”Me koettiin nyt tän toimikauden vaihteessa, että me halutaan vähän uudistaa sitä ja nyt se toimintamalli on semmonen että nyt meillä on ihan siinä meidän perustuksessa neljä työryhmää, meillä on valuma-
aluetyöryhmä, sitte kalastustyöryhmä, asukastyöryhmä ja tutkimustyöryhmä...” (H2)

”...miten tämä pitäis organisoida sitten tämmönen pienten yhteisöjen mukaan pääsy ja siis mahdollistaa se että sieltä tulis niinku toimintaenergiaa kenttään ja et tulis sitä innostusta sinne.” (H3)

Toiminnan vahvuudet ja kehittämistarpeet

Haastateltujen organisaatioiden toiminnan vahvuuksiksi nimettiin muun muassa jalkautuminen, vahva asiantuntemus sekä hyvä yhteistyön henki alueellisesti. Myös pysyvyys ja kaikkien tärkeimpien toimijoiden (mukaan lukien kunnat) mukana olo todettiin vahvuuksiksi.

”Ja sitten vahvuus on se semmonen jalkautuminen, että ollaan ... siellä niitten ihmisten kanssa ...” (H2)

”Tärkein vahvuus on se, että meidän alueella on hyvä henki ja täs yhteistyöverkostossa vallitsee hyvä henki ...” (H1)

”Se tietynlainen pysyvyys, et se ei oo hanke vaan se on yhdistys joka on olemassa kunnes jäsenet lopettaa siinä. Se on mun mielestä kaikkein tärkeintä” (H4)

Kehittämistarpeissa korostui kaikkien organisaatioiden osalta erityisesti tarve toiminnan pysyvän rahoitukseen kasvattamiseen hankerahoituksen sijasta tai lisäksi.

”Täytyis olla ilman muuta joku semmonen rahoitusväline tai perusrahoitus joka käytettäs ihan sitten siihen että voi valmistella hankkeita ...” (H2)

”Et kyl se raha varmaan jos sitä olis enemmän niin mäkin ehtisin niinkun keskittymään enemmän vielä siihen hankkeiden rahoituksen etsimiseen.” (H4)

Lisäksi yksi organisaatio mainitsi kehittämistarpeena organisaation toiminnan rajaamisen ja suuntaamisen sekä haasteena yhteisen tahtotilan ja hyvän hengen säilyttämisen alueella asioita hoitavien henkilöiden vaihtuessa. Yhdessä organisaatiossa mainittiin kehittämistarpeena toiminnan kehittämisen palvelemaan paremmin vesienhoidon suunnittelun tarpeita sekä paikallisten toimijoiden saamisen mukaan toimintaan.

4.2 Paikallisten toimijoiden tarpeiden kartoitus

Työpajatyöskentelystä kerätyistä henkilökohtaisista ideoista koottiin taulukko (taulukko 2), joka havainnollistaa ideoista tiivistettyjen pääajatusten jakaantumisen seitsemään eri pääluokkaan sekä pääluokkien alaisiin alaluokkiin.

TAULUKKO 2. Työpajatyöskentelystä kerättyjen ideoiden luokittelu.

Pääloukka	Vastauksia pääluokassa yht. (kpl)	Alaluokat pääajatuksen mukaan	Vastauksia (kpl)
Asiantuntija-apu	110	Asiantuntijatietoa/-apua	37
		Tietoa/apua hankkeiden rahoitukseen	24
		Apua hankkeen läpiviemiseen ja byrokraatiaan	22
		Tietoa lainsäädännöstä	15
		Tietoa vesien tilasta	5
		Sähköiset tietopalvelut, tietojärjestelmät ja tilastot	4
		Tietoa menetelmistä	3
Tiedon välitys ja neuvonta	44	Esimerkkien kokoaminen ja esilletoiminen	9
		Tiedon välittäminen yleisesti	8
		Paikallisten aktivointi ja yhteiset tilaisuudet	8
		Neuvonta	8
		Yhden luokun -periaate	6
		Koulutus	5
Konkreettisia toimenpiteitä ja palveluita	36	Suunnitteluapua sekä toimenpiteisiin että alueellisella tasolla	11
		Apua/tukea kunnostustoimenpiteisiin	8
		Vesinäytteitä, tutkimuksia, selvityksiä	6
		Tukea hankkeen markkinointiin ja viestintään	5
		Palveluiden tarjoaja	2
		Välineistöä	2
		Yhteystietojen kokoaja	2
Yhteistyö kaikilla tasoilla, verkostoituminen ja olemassa olevien verkostojen hyödyntäminen	27	Yhteistyö	16
		Verkostot	9
		Yhteistyöfoorumi	2
Järjestäytyminen	23	Esityksiä rahoittajiksi	8
		Ehdotuksia välittäjäorganisaatioksi / toimijaksi	7
		Oma välittäjäorganisaatio kunnassa	5
		Ei lisäorganisaatiota	3
Kokonaisuuksien koordinointi ja rahoituksen hankkiminen	15	Rahoituksen koordinointi ja hankkiminen toteuttajille	12
		Yksittäisistä hankkeista kokonaisuuksia	3
Organisaatiolta ja sen toiminnalta toivottavia ominaisuuksia	13	Puolueettomuus, arvovalta, rohkeus ja pitkäjänteisyys	7
		Nopea toiminta	4
		Paikallistuntemus	1
		Työllistäjä	1
<i>Luokittelemattomat</i>	<i>29</i>		<i>29</i>
<i>Yhteensä</i>	<i>297</i>		<i>297</i>

Ideoita kerättiin työpajatyöskentelyn yhteydessä runsaasti, yhteensä 297 kpl, ja niiden perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä paikallisten kunnostajien tarpeista Pohjois-Pohjanmaan vesienhoidon välittäjäorganisaation toiminnalle. Keskeisimmiksi tarpeiksi nousevat aineiston perusteella kunnostustoimintaan liittyvän laaja-alaisen asiantuntija-avun ja neuvonnan tarve, tiedon välittäminen, yhteistyö ja verkostoituminen sekä konkreettisten palveluiden, lähinnä suunnittelupalveluiden, tarjoaminen. Lisäksi aineistosta nousee esille nykyisten verkostojen hyödyntäminen ja pienten hankkeiden kokoaminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi sekä niin sanotun yhden luukun periaate kunnostustoimintaan liittyvässä neuvonnassa. Seuraavassa käydään läpi työpajatyöskentelyn ideoiden analysoinnista saadut tulokset sekä havainnollistetaan niitä kerätyistä ideoista otetuilla suorilla lainauksilla.

Työpajatyöskentelystä kerättyjen ideoiden perusteella paikalliset tahot toivovat välittäjäorganisaatiolta ennen kaikkea asiantuntija-apua erilaisten kunnostushankkeiden suunnitteluun, toteutukseen ja rahoitukseen sekä tietoa lainsäädännöstä ja vesien tilasta. Pääluokan ”Asiantuntija-apu” alle luokiteltuja vastauksia oli yhteensä 110 kpl eli yli kolmasosa (37,0 %) kaikista ideoista.

”Välittäjäorganisaatiossa tulee olla asiantuntevaa henkilöstöä. Tieto/taito vesienhoitoon, lupiin ja rahoitusmahdollisuuksiin liittyen.”

”Apua ongelmien tulkitsemiseen → mistä johtuvia → mitä kannattaisi/voisi tehdä.”

Toiseksi suurin pääluokka on tiedon välitys ja neuvonta, johon liittyviä ideoita oli yhteensä 44 kpl (14,8 % kerätyistä ideoista). Tässä luokassa korostuivat maakunnallisten ja valtakunnallisten esimerkkien kokoaminen ja esilletuominen, neuvonnan keskittäminen ”yhteen luukkuun” sekä paikallisten tahojen aktivointi.

”Hyviä esimerkkejä ja käytäntöjä onnistuneista /epäonnistuneista kohteista esim. vesien kunnostuksista → Tiedot nettiin kaikkien nähtäville.”

”Yksi paikka josta löytyy apu hankkeen käynnistämiseen.”

”Aiempien yhdistysten ym. aktivointi, hiipuneet takaisin toimintaan mukaan, uusia ihmisiä (nuoria, työkäisiä, eläkeläisiä) johtoryhmiin.”

Edellä mainittuja tuloksia tukevat myös työryhmätyöskentelyn yhteydessä tehtyjen äänestysten tulokset (liitteet 5 ja 6), sillä kaikissa neljässä tilaisuudessa eniten ääniä saaneiden joukossa tois-

tuvat asiantuntija-avun ja suunnitteluavun saaminen yhdestä paikasta, yhteistyötahona toimiminen eri tahojen välillä, esimerkkien kokoaminen ja tiedon välittäminen eri toimijoiden välillä.

Välittäjäorganisaatiolta toivottiin merkittävässä määrin myös konkreettisia toimenpiteitä ja palveluita (12,1 % kerätyistä ideoista) sekä panostamista verkostoitumiseen ja yhteistyöhön (9,1 % kerätyistä ideoista). Erityisesti toivottiin suunnitteluapua sekä osallistumista olemassa oleviin verkostoihin sekä uusien verkostojen luomiseen tai yhteistyötahojen kartoittamiseen.

”Välittäjäorganisaatio voisi tarjota em. palveluita siis apua rahoituksen hakemiseen, suunnittelua ja varsinaista työn teettämistä joko palkkatyövoiman avulla tai yhteistyöverkoston avulla.”

”Eri sektorit yhteen; metsä, turvetuotanto, maatalous, haja-asutus (kunnat).”

Ideoista 23 kpl koski järjestäytymistä ja tämä pääluokka sisälsi myös esityksiä kunnostustoiminnan rahoittajiksi. Tässä pääluokassa ovat mukana toiveet alueellisista, yhden kunnan alueella toimivista tai paikallisista välittäjäorganisaatioista sekä esitykset maa- ja metsätalouden sekä turvetuotannon roolista kunnostusten rahoittajana. Lisäksi yksittäisissä kommentteissa tuotiin esille, että lisäorganisaatiolle ei ole tarvetta, vaan välittäjän toiminta tulisi hoitaa osana olemassa olevien organisaatioiden toimintaa.

”Organisaationa voisi toimia jokin kyläyhdistys/kalastuskunta joka olisi organisoitu neuvontaan, informaatioon sekä valvoja yöspäin.”

”Varojen hankinta vesikunnostukseen tulisi kerätä osittain ojitusalueiden puunkasvun lisäyksen ansiosta/vuoksi pienellä verolla ”saastuttajilta”.”

Kokonaisuuksien koordinointi ja rahoituksen hankkiminen – pääluokassa (15 ideaa) toivottiin välittäjäorganisaation järjestävän yksittäisille hankkeille tai usean hankkeen kokonaisuuksille rahoitusta. Myös väliaikaisrahoituksen tarve hankkeiden toteuttamiseen nousee esille.

”Rahoitusten hyödyntämisen koordinointi alueelle + ”ne rahat käyttöön mitä tarjolla”, esim. yhteiset EU-hankkeet, joissa osatoteutus alueella.”

”Väliaikaisen rahoituksen turvaaminen.”

Välittäjäorganisaatiolta ja sen toiminnalta toivottavissa ominaisuuksissa (13 ideaa) esille nousivat nopea toiminta, pitkäjänteisyys ja puolueettomuus.

”Organisaation pitäisi olla hyvin määrätietoinen, asiantunteva (ei puhua isimuodossa) ja ennenkaikkea täytyy pystyä antamaan nopeita päätöksiä, koska silloin myös toimijat saavat lisää virtaa ja innostusta. Jos päätökset viipyvät vuosikausia, on aktiivisuus jo loppunut. Ainakin pitää pystyä sanomaan saadaanko avustuksia ja jos saadaan niin milloin.”

5 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön aineiston, sekä haastatteluiden että työpajatyöskentelyn tulosten, perusteella välittäjän toiminnalle on vesienhoidossa todellista tarvetta. Tarve korostuu tämänhetkisessä yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa tilanteessa, kun sekä valtionhallinto että kuntasektori ovat voimakkaiden muutospaineiden alla, niiden resursseja vähennetään ja ne etsivät uusia toimintatapoja. Toisaalta ympäristön ja vesistöjen tilasta ollaan yhä kiinnostuneempia ja niiden hyvällä tilalla on suoria vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin sekä maaseudun elinvoimaisuuteen. Yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne asettaa suuria haasteita olemassa olevien vesienhoidon organisaatioiden toiminnalle ja etenkin uusien organisaatioiden perustamiselle.

Millaisia vesienhoidon välittäjäorganisaatioita Suomessa toimii tällä hetkellä?

Maakunnalliset vesiensuojeluyhdistykset muodostavat lukumääräisesti suurimman osan nykyisistä vesienhoidon välittäjäorganisaatioista. Kuitenkaan kaikkien vesiensuojeluyhdistysten rooli tässä opinnäytetyössä tarkoitettuna välittäjänä ei ole tällä hetkellä merkittävä, vaikka lähes kaikilla vesiensuojeluyhdistyksillä onkin ns. aatteellinen, vesienhoitoa ja paikallista kunnostustoimintaa edistävä puoli toiminnassaan. Tämä johtuu siitä, että joidenkin vesiensuojeluyhdistysten toiminta on teollisuuslaitosten tarkkailutoiminnan myötä suuntautunut erityisesti laboratoriotoimintaan. Lisäksi paikalliset kunnostajat saattavat kokea vesiensuojeluyhdistykset etäisiksi ja vähemmän käytännönläheisiksi toimijoiksi, toki alueesta ja organisaation toiminnan painotuksista riippuen.

Tietyille alueille onkin syntynyt erilaisia, maantieteellisesti hieman suppeampia alueita kattavia vesienhoidon välittäjäorganisaatioita vastaamaan paikallisten tahojen tarpeisiin. Haastatelluista organisaatioista kahden perustamisen taustalla oli saada alueelle ”ihmisläheisempi” ja enemmän konkreettisia toimenpiteitä toteuttava toimija, sillä paikalliset tahot kokivat alueella jo toimivat vesiensuojeluyhdistykset toimintatavoiltaan etäisiksi. Valtakunnallisesti alueet kuitenkin eroavat merkittävästi toisistaan, sillä toisaalta tiettyjen alueiden vesiensuojeluyhdistysten toiminta on hyvin pitkälle välittäjäorganisaation tyyppistä ja niillä on keskeinen rooli esimerkiksi yhteistyöverkostojen luomisessa paikallisten tahojen ja eri toimijoiden välille.

Haastatellut vesienhoidon välittäjäorganisaatiot ovat syntyneet vastaamaan erilaisiin paikallisten tahojen tarpeisiin eli toiminnan perustana on ollut alueen asukkaiden ja toimijoiden yhteinen tahotila. Tehtyjen haastatteluiden perusteella vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toimintamalleina säätiö ja yhdistys ovat tasavertaisia ja niiden toiminta on hyvin samankaltaista. Organisaatioi-

den perusrahoitukset koostuvat samantyyppisistä lähteistä ja toiminnanjohtajilla on suuri vastuu organisaationsa toiminnan suunnittelusta sekä rahoituksesta. Paikallisten tahojen osallistumisessa toiminnan suunnitteluun on organisaatiokohtaisia eroja, mutta se ei ole riippuvainen toimintamallista. Haastatteluisissa organisaatioiden resurssien riittävyys nousi keskeiseksi ongelmaksi ja perusrahoituksen riittävyys koettiin suurimmaksi puutteeksi sekä kehittämistarpeeksi kaikissa organisaatioissa.

Paikallisten tahojen osallistuminen organisaatioiden toimintaan vaihteli tällä hetkellä, mutta suuntaus oli kaikissa haastatelluissa organisaatioissa sama: paikalliset tahot ovat yhä tärkeämmässä roolissa ja heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa suoraan organisaation toimintaan lisätään tulevaisuudessa. Alueellisten ELY – keskusten resurssien väheneminen nousi keskeiseksi muutokseksi toimintaympäristössä aiheuttaen uusia haasteita kaikkien organisaatioiden toiminnalle ja lisäten entisestään ELY – keskusten sekä muiden tahojen kanssa tehtävän yhteistyön tarvetta. Myös kuntien rooli koettiin lähes kaikissa organisaatioissa merkittäväksi. Tämä on selkeä seuraus siitä, että suurimmassa osassa vesienhoidon välittäjäorganisaatioista kuntarahoitus muodostaa suurimman osan perusrahoituksesta.

Kaikissa haastatelluissa organisaatioissa toimitaan useissa välittäjän rooleissa tilanteesta ja tarpeesta riippuen. Keskeiseksi nousivat erityisesti verkostojen kutojan sekä synteisien tekijän roolit mutta myös tulkin ja tiedon välittäjän tehtävät koettiin tärkeiksi. Kaikki organisaatiot luovat erilaisiin tilanteisiin, kohteisiin ja hankkeisiin liittyviä verkostoja sekä ovat mukana erilaisissa olemassa olevissa verkostoissa. Erityisesti eri sektoreiden välisten verkostojen tärkeys tuotiin haastatteluisissa esille. Organisaatioiden vahvuuksiksi nousivat käytännönläheisyys, jatkuvuus, jalkautuminen, laaja-alainen asiantuntemus, alueellinen ja paikallinen yhteistyö sekä hyvä yhteistyön henki.

Millaisia tarpeita Pohjois-Pohjanmaalla toimivilla paikallisilla tahoilla on välittäjäorganisaation toiminnalle?

Opinnäytetyön yhteydessä toteutetun työpajatyöskentelyn aineistosta nousevat keskeisinä vesienhoidon välittäjäorganisaation toimintaan liittyvinä tarpeina kunnostustoimintaan liittyvän laaja-alaisen asiantuntija-avun ja neuvonnan sekä tiedon tarve, tarve yhteistyölle ja verkostoitumiselle sekä konkreettisten palveluiden, lähinnä suunnittelupalveluiden, tarve. Lisäksi aineistosta nousee esille nykyisten verkostojen hyödyntäminen ja pienten hankkeiden kokoaminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi sekä niin sanottu yhden luukun periaate kunnostustoimintaan liittyvässä neuvonnassa.

Vesistökuunnostajien verkosto vesienhoidon välittäjäorganisaatioksi Pohjois-Pohjanmaalle

Aiemmin on todettu, että haastateltujen vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toiminta on käynnistynyt vastaamaan paikallisten tahojen tarpeisiin. Myös Pohjois-Pohjanmaalla vesienhoidon välittäjäorganisaation tarve kytkeytyy paikallisten tahojen tarpeisiin, mutta tilanteessa, jossa toimintaympäristön ja toimintakulttuurin muutokset ovat erittäin voimakkaita. Tilanteen ratkaiseminen vaatii uudenlaista ajattelua ja uusia yhteistyön muotoja, ennakkoluulottomuutta ja sektoreiden välistä saumatonta yhteistyötä.

Opinnäytetyön aikana pohdittiin laajasti erilaisia vaihtoehtoja vesienhoidon välittäjäorganisaatioksi Pohjois-Pohjanmaalla. Valtion oltua pitkään suuressa roolissa vesien hoitoon ja kunnostukseen liittyvissä hankkeissa ja välittäjän tyyppisen organisaation puuttuessa alueelta, on tilanne lähivuosina erityisesti Pohjois-Pohjanmaalla, mutta myös muualla Itä- ja Pohjois-Suomessa ongelmallinen. On syntynyt tarve välittäjäorganisaatioille, joiden toiminnan käynnistämiseen tarvittaisiin yhteinen tahtotila sekä julkista rahoitusta. Julkisten varojen käyttö suuressa mittakaavassa uusien vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden toimintaan vaikuttaa kuitenkin valtion ja kuntien heikon taloustilanteen vuoksi hyvin epätodennäköiseltä. Opinnäytetyöhön liittyneissä asiantuntijaryhmän palavereissa sekä muissa VYYHTI – hankkeen aikana käydyissä keskusteluissa kävi ilmi, että esimerkiksi kuntasektorilla ei ole lähivuosina juurikaan kiinnostusta tai mahdollisuutta rahoittaa Pohjois-Pohjanmaalle perustettavaa erillistä vesienhoitoa edistävää organisaatiota, esimerkiksi vesiensuojeluyhdistystä (VYYHTI – hanke, keskustelu 15.10.2014; VYYHTI – hanke, keskustelu 4.11.2014). Myös mittava valtion rahoitus vesienhoidon välittäjäorganisaatioille näyttää tällä hetkellä epätodennäköiseltä, mutta pienimuotoiset avustukset saattavat uuden Vesien ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamiseen liittyvän asetuksen myötä olla mahdollisia (Maa- ja metsätalousministeriö, hakupäivä 12.4.2015).

Sekä olemassa olevien vesienhoidon välittäjäorganisaatioiden haastatteluissa että paikallisten kunnostajien tarpeissa välittäjäorganisaation toiminnalle korostuvat laaja-alaisen asiantuntijaavun ja asiantuntevan neuvonnan merkitys sekä verkostoitumisen tärkeys ja kasvava tarve. Opinnäytetyön aineiston, asiantuntijaryhmässä ja muissa yhteyksissä työn aikana käytyjen keskusteluiden sekä eri organisaatioissa tulevaisuudessa käytettävissä olevien resurssien perusteella näyttää siltä, että mikään yksittäinen organisaatio Pohjois-Pohjanmaalla ei pysty tällä hetkellä vastaamaan kaikkiin paikallisten toimijoiden tarpeisiin kunnostushankkeiden läpiviemisessä. Verkostoitumisen kautta kunnostushankkeiden suunnittelu olisi mahdollista laajemmassa yhteistyössä, jossa voitaisiin huomioida eri intressejä ja priorisoida erilaisten hankkeiden tavoitteita. Verkos-

toitumisen tarvetta korostavat myös muutokset yhteisessä toimintaympäristössä ja esimerkiksi kalastuslainsäädännön muutokset, jotka edellyttävät eri toimijoiden sopeutumista ja kehittymistä. Kansallisessa vesien kunnostusstrategiassa puolestaan korostetaan yhä enemmän useita intressejä palvelevia monitavoitteisia hankkeita, mikä sekin tukee verkostoitumismallia.

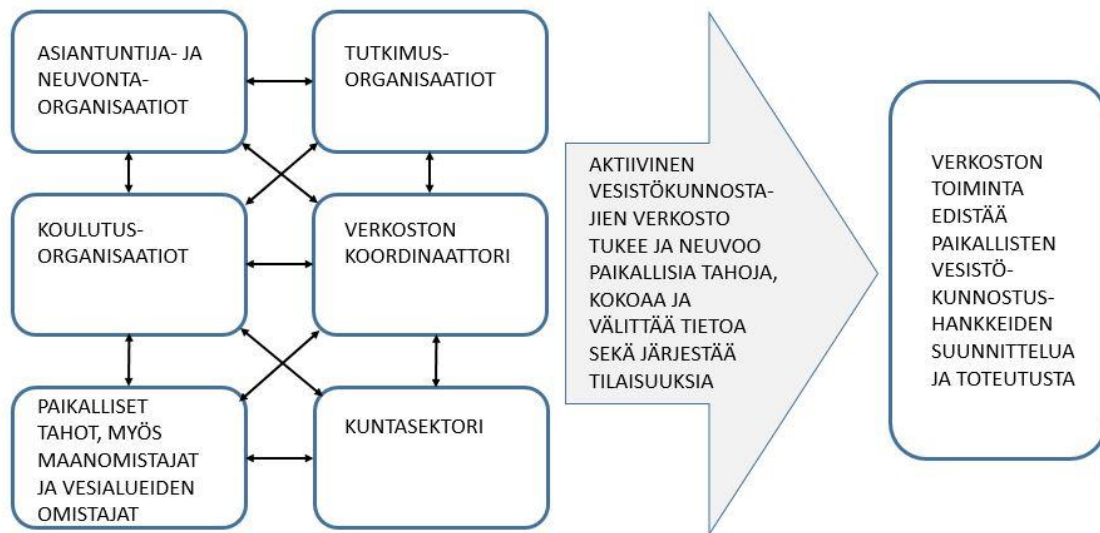
Vesienhoidon toimijat Pohjois-Pohjanmaalla ovat jo nykyisin hyvin pitkälle verkostoituneet, mutta verkostojen toiminta ei ole selkeästi määriteltyä, johdonmukaista eikä johdettua. Linnamaan ja Sotaraudan (2000) mukaan tämä on yleinen ongelma erilaisissa kehittäjäverkostoissa, jollaiseksi tämänhetkinen vesienhoitoon liittyvä verkosto voidaan myös lukea. Linnamaan ja Sotaraudan mukaan kehittäjäverkosto muodostuu niistä keskeisimmistä toimijoista, jotka omalla toiminnallaan ja keskinäisellä yhteistyöllään vaikuttavat olennaisesti ko. alueen kehitykseen ja joiden välillä on toiminnallinen yhteys. Alueellisten kehittäjäverkostojen laatua ja tehokkuutta kuitenkin rajoittavat usein monet esteet, joita ovat muun muassa eristäytyminen, sitoutumattomuus, resurssien puute ja työnjaon selkiintymättömyys. (Linnamaa & Sotarauda 2000, 34, 43–44.)

Kehittäjäverkoston tyyppisesti toimivaa vesienhoidon verkostoa tulisi laajentaa ja avata se myös käytännön toimijoille eli paikallisille kunnostajille sekä osakaskunnille ja yhdistyksille. Kehittämistyöhön kaivataan myös nykyistä dynaamisempia toimintatapoja, jotka houkuttelisivat mukaan uusia, käytännönläheisiä toimijoita. Linnamaan ja Sotaraudan (2000, 160) mukaan verkostoissa yhteistyön oletetaan liikaa sujuvan itsestään ja näin ollen verkostojen johtamiseen ei ole juurikaan panostettu. Myös vesienhoitoon liittyvää kehittäjäverkostoa tulisi johtaa nykyistä huomattavasti paremmin. Näin verkoston toiminnasta voitaisiin saada maksimaalinen hyöty ja tarvittava vesienhoidon välittäjäorganisaatio voitaisiin korvata verkostomallisella toiminnalla, jossa verkostotoiminnan periaatteisiin perustuen kaikki verkoston jäsenet toimisivat tarpeen mukaan erilaisissa välittäjän rooleissa. Lisäksi verkoston toimintaedellytyksiä turvaisi välittäjän roolissa toimiva koordinaattori.

Tässä opinnäytetyössä saatujen tulosten sekä prosessin aikana käytyjen keskusteluiden perusteella voidaan todeta, että Pohjois-Pohjanmaalle tarvittavan vesienhoidon välittäjäorganisaation tehtäviä voisi tulevaisuudessa hoitaa aktiivinen vesistökuunnostajien verkosto. Verkoston tavoitteena olisi edistää vesistökuunnostusten toteutumista hyödyntämällä olemassa olevia organisaatioita sekä luomalla uusia yhteyksiä nykyisten verkostojen välille ja tehostamalla eri toimijoiden hanketoimintaa. On kuitenkin muistettava, että verkoston toimivuus riippuu siinä mukana olevien organisaatioiden ja ihmisten aktiivisuudesta. Näin ollen verkostossa mukana olevien organisaatioi-

den sisäisten toimintakulttuurien kehittämiseen, verkostotaitojen opettelemiseen ja yksilöiden kykyjen kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota. Myös verkoston johtamiseen tulee panostaa. (Linnamaa & Sotarauta 2000, 160.)

Maakunnallinen vesistökuunnostajien verkosto edistäisi paikallisten toimijoiden järjestäytymistä kuunnostushankkeiden toteuttajiksi sekä loisi pohjaa tiiviimmälle järjestäytymiselle myös alueellisella tasolla. Alueellisessa vesistökuunnostajien verkostossa tulisi olla edustettuina kuunnostushankkeiden toteuttajien lisäksi muun muassa alan tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatiot, rahoittajat sekä vesialueiden omistajat. Lisäksi sen tulisi tavoittaa muita intressitahoja ja mahdollisia yhteistyökumppaneita. Myös kunnat tulisi saada mukaan verkoston toimintaan. Verkoston yhteistyölle loisi edellytyksiä nimetty koordinaattori, joka toimii aktiivisesti mukana verkostossa (kuvio 1).

KUVIO 1. Maakunnallinen vesistökuunnostajien verkosto.

Pohjois-Pohjanmaan vesistökuunnostajien verkosto toisi olemassa oleviin vesienhoitoon liittyviin verkostoihin uuden ulottuvuuden, jossa paikallisten hankkeiden toteuttajien ja vesienhoitoa suunnittelevien viranomaisten ja asiantuntijaorganisaatioiden olisi mahdollista kohdata. Alueellisen vesistökuunnostajien verkoston toiminta tulisi kytkeä myös Suomen ympäristökeskuksen koordinoiman Valtakunnallisen vesistökuunnostusverkoston toimintaan. Verkostossa mukana olevien toimijoiden kohtaamisia tapahtuisi eri tasoilla: *paikallinen-paikallinen*, *paikallinen-kunta*, *paikallinen-alueellinen*, *paikallinen-valtakunnallinen*, *kunta-alueellinen*, *kunta-valtakunnallinen*, *alueellinen-alueellinen*, *alueellinen-valtakunnallinen*. Laajenevan verkostoitumisen kautta suunnittelu- ja

kehittämishankkeissa olisi mahdollisuus tiiviimpään yhteistyöhön vesialueiden omistajien kanssa. Toisaalta verkoston kautta osakaskunnat ja muut paikalliset toimijat saisivat tukea ja löytäisivät uusia yhteistyökumppaneita sekä toiminnan mahdollisuuksia. Koordinaattori voisi toimia yhteys-henkilönä ja konkreettisena välittäjänä kaikille osapuolille, mutta verkostotoiminnan periaatteiden mukaisesti myös verkostossa mukana olevat organisaatiot ja tahot toimisivat kulloisenkin tarpeen mukaan erilaisissa välittäjän rooleissa.

Verkoston kehittäminen vaatii aikaa. Verkoston perustamiseen tulee panostaa ja huolehtia myös sen vaiheittaisesta kehittämisestä. Myös uuden tiedon välittämisen, hyvien käytäntöjen levittämisen ja sähköisten tietolähteiden ja -pankkien kokoamisen tarve tulivat esille työn aikana. Sähköisten tietolähteiden ja karttapalvelujen kehittäminen tulevaisuudessa palvelisi paikallisten tiedontarpeita ja toimisi koko verkoston sekä koordinaattorin työkaluna.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Innotiimi. 2009. Viitattu 7.5.2015.

http://www.innotiimi.fi/site/?lan=1&mode=tiedotteet&laji=2&tiedote_id=941

Joensuu, E., Kirkkala, T., Rinne, J., Ryömä, H. & Tikander, S. 2013. Vapaaehtoiset vesienhoidon organisaatiot. Toimintamallianalyysi 2012. Varsinais-Suomen ELY –keskus. Viitattu 6.4.2015.

http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/94321/Elinvoimaa%20alueelle%206_2013_nettiin.pdf?sequence=2

Järvensivu, T., Nykänen, K. & Rajala, R. 2010. Verkostojohtamisen opas: verkostotyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. Versio 1.0 (30.12.2010). Viitattu 6.4.2015.

<http://verkostojohtaminen.fi/wp-content/uploads/2010/12/Verkostojohtamisen-opas-versio-1-0-30-12-2010.pdf>

Kiimingin-Jäälän vesienhoitoyhdistys. 2015. Viitattu 6.4.2015. <http://kiiminginjaalinvedet.net/>

Koskenlinna, M. 2005. Välittäjäorganisaatiot innovaatiojärjestelmässä. Teoksessa Välittäjäorganisaatiot – moniottelijat innovaatioita edistämässä. Teknologia katsaus 168/2005. Helsinki: Tekes, 19 - 52. Viitattu 12.4.2015.

http://www.academia.edu/3024078/V%C3%A4litt%C3%A4j%C3%A4organisaatiot_moniottelijat_innovaatiota_edist%C3%A4m%C3%A4ss%C3%A4

Laine, A. (toim.) 2014. Vesien tila hyväksi yhdessä. Ehdotus Oulujoen – lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi 2016–2021 – kuulemisasiakirja. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Viitattu 26.5.2015, <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B1A996C7A-D072-4904-8157-05E26BF8336C%7D/103483>.

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä. 30.12.2004/1299.

Linnamaa, R. & Sotarauta, M. 2000. Verkostojen utopia ja arki. Tutkimus Etelä-Pohjanmaan kehittäjäverkostosta. Tampere: Cityoffset Oy.

Maa- ja metsätalousministeriö. Luonnos valtioneuvoston asetuksesta vesien ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta 30.3.2015. Viitattu 12.4.2015.
http://www.mmm.fi/attachments/vesivarat/lausuntopyynnot/kadmpNrsB/VNA_vesistoavustukset_perustelumuihistio_luonnos30032015.pdf

Meidän Kalajoki. 2015. Viitattu 6.4.2015. <http://www.meidankalajoki.fi/>

Moss, T., Medd, W., Guy, S. & Marvin, S. 2009. Organising water. The hidden role of intermediary work. *Water Alternatives* 2(1): 16-33. Viitattu 6.4.2015. <http://www.irs-net.de/download/publikationen/Art2-1-22.pdf>

Mustikkamäki, N. 2008. Välittäjät bioteknologia-alalla. Tiedon välityksestä sosiaaliin rooleihin. Teoksessa Mustikkamäki, N. & Sotarauta, M. (toim.) Innovaatioympäristön monet kasvot. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 264-294.

Opetushallitus. 2010. Viitattu 7.5.2015. http://www.edu.fi/download/110912_tuplatiimi.pdf

Pajunen, M., Oulun vesiensuojeluyhdistyksen toiminnanjohtaja 1970-1990 luvuilla. 2014. Keskustelu 21.1.2014 ProAgria Oulu Ry:n toimitiloissa. Tekijän hallussa.

Panumajärvi ry. 2015. Viitattu 6.4.2015. <http://www.panuma.fi/pages/panumanjaervi.php>

Pesola, T. 2012. Maatilojen bioenergiayrittäjyyden innovaatioympäristöt Pohjois-Pohjanmaalla. Oulu: Uniprint, Suomen yliopistopaino Oy.

Pienvesien suojele- ja kunnostusstrategia, luonnos 28.10.2014. Helsinki: Ympäristöministeriö. Viitattu 30.11.2014. http://www.ym.fi/fi-fi/Luonto/Pinta_ ja_pohjavedet

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. 2009. Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoito-suunnitelma vuoteen 2015. Viitattu 6.4.2015.

<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B6B583701-352A-479C-B1F2-B1CA5317CA1F%7D/78702>

ProAgria Oulu Ry. 2014. VYYHTI –hanke. Viitattu 31.10.2014. <http://www.proagriaoulu.fi/fi/vyyhti/>

Ramboll. 2013. Final evaluation MOMENT. Viitattu 8.5.2015.

<http://www.rfkl.se/documents/moment/archive/reports/Other%20repors/WUP%20evaluation%20of%20Ramboll.pdf>

Reunanen, S. 2007. Toiminnalliset yhteisömuodot vesistökuunnostuksissa. Suomen ympäristökeskus. Raportti 6.11.2007.

Reunanen, S. 2014. Tuumasta toimeen. Uudenmaan järvikuunnostussuunnitelmat ja paikalliset voimavarat niiden toteuttamiseksi. Viitattu 12.4.2015.

http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/103054/Tuumasta_toimeen.pdf?sequence=2

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 30.11.2014 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Smedlund, A., Ståhle, P & Köppä, L. 2005. Välittäjäorganisaatiot ja jaettu johtajuus. Teoksessa Välittäjäorganisaatiot – moniottelijat innovaatioita edistämässä. Teknologiakatsaus 168/2005.

Helsinki: Tekes, 19 - 52. Viitattu 6.4.2015.

http://www.academia.edu/3024078/V%C3%A4litt%C3%A4j%C3%A4organisaatiot_moniottelijat_innovaatiota_edist%C3%A4m%C3%A4ss%C3%A4

Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto ry. 2015. Viitattu 11.4.2015.

<http://www.vesiensuojelu.fi/etusivu.html>

Suomen ympäristökeskus. 2015. KitkaMuHa –hanke. Viitattu 6.4.2015.

<http://www.syke.fi/hankkeet/kitka-muha>

Valovirta, V. & Niinikoski, M-L. 2005. Välittäjäorganisaatiot yhdistävät toisistaan etäällä olevia organisaatioita. Teoksessa Välittäjäorganisaatiot – moniottelijat innovaatioita edistämässä. Teknologiakatsaus 168/2005. Helsinki: Tekes, 19 - 52. Viitattu 12.4.2015.
http://www.academia.edu/3024078/V%C3%A4litt%C3%A4j%C3%A4organisaatiot_moniottelijat_innovaatiota_edist%C3%A4m%C3%A4ss%C3%A4

Vesien kunnostusstrategia. 2013. Ympäristöministeriön raportteja 2013:9. Helsinki: Ympäristöministeriö. Viitattu 7.10.2013 [http://www.ymparisto.fi/FI/Ajankohtaista/Julkaisut/YMra_92013_Vesien_kunnostusstrategia\(4730\)](http://www.ymparisto.fi/FI/Ajankohtaista/Julkaisut/YMra_92013_Vesien_kunnostusstrategia(4730))

VYYHTI –hanke. Keskustelu 15.10.2014. Sisäinen lähde.

VYYHTI –hanke. Keskustelu 4.11.2014. Sisäinen lähde.

Ylijoki, O. & Vehviläinen, M. 2012. Tieteen välittäjäpalvelut julkisen ja yksityisen rajalla. Teoksessa Anttonen, A., Haveri, A., Lehto, J. & Palukka H. Julkisen ja yksityisen rajalla. Julkisen palvelun muutos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 250-273.

Ympäristöhallinto 2014a. Vesienhoitoalueet. Viitattu 11.4.2015. http://www.ymparisto.fi/FI/Vesi/Vesiensuojelu/Vesienhoidon_suunnittelu_ja_yhteisty%C3%B6/Vesienhoitoalueet

Ympäristöhallinto 2014b. Mikä vesistökuunnostusverkosto. Viitattu 6.5.2015.
http://www.ymparisto.fi/FI/Vesistokunnostusverkosto/Mika_verkosto

LIITTEET

LIITE 1

VESIENHOIDON VÄLITTÄJÄORGANISAATIOT SUOMESSA

Vesiensuojeluyhdistykset

- Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry
- Kemijoen vesiensuojeluyhdistys ry
- Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry
- Kymijoen vesi ja ympäristö ry
- Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys ry
- Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry
- (Oulun läänin vesiensuojeluyhdistys ry)
- Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry
- Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry
- Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys ry
- Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry

Vesiensuojeluyhdistykset, joiden keskeinen toiminta on laboratorion palvelut:

- Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry
- Kymijoen vesi ja ympäristö ry
- Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys ry
- Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry

Vesiensuojeluyhdistykset, jotka toteuttavat useita hankkeita:

- Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry
- Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry
- Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry
- Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys ry

Ei laboratoriota, pienimuotoista hanketoimintaa:

- Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry
- Kemijoen vesiensuojeluyhdistys ry

Muut:

- Pyhäjärvi –instituutisäätiö
- Vanajavesikeskus (Vanajavesisäätiö)
- Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö
- Paimionjoki-yhdistys ry
- Aurajokisäätiö

HAASTATTELURUNKO

Organisaation perustiedot

- Organisaation nimi
- Haastateltavan työaika organisaatiossa (kokoaikainen / osa-aikainen, %)
- Organisaation toimintamalli (säätio, instituutti, yhdistys)
- Mikä on organisaation päättävä elin ja keitä sen jäsenet ovat?
- Miten organisaation toimintaa suunnitellaan?
- Keitä toiminnan suunnitteluun osallistuu?
- Miten asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan?
- Mistä organisaation rahoitus koostuu?
- Kuvaile organisaation resurssien, sekä henkilö- että rahallisten resurssien, riittävyttä

Perusteet ja tarve organisaation toiminnalle

- Milloin ja millaiseen tarpeeseen organisaatio on perustettu?
- Kuvaile alan tarpeissa tapahtuneita muutoksia
- Millaisia muutoksia toimintaympäristössä on tapahtunut organisaation toiminnan aikana?
- Ovatko em. muutokset vaikuttaneet organisaation toimintaan?

Organisaation ydintoiminnan kuvaus

- Kuvaile organisaation ydintoimintaa.
 - o Toteuttaako organisaatio itse hankkeita? (mahdollinen jatkokysymys: Jos ei toteuta niin miksi ei?)
- Ketkä ovat keskeiset yhteistyötahot, joiden kanssa tehdään jatkuvaa yhteistyötä?
- Millaisissa verkostoissa organisaatio on mukana?
- Ovatko paikalliset toimijat (esim. kyläyhdistykset, osakaskunnat, metsästysseurat) mukana organisaation toiminnassa? (mahdollinen jatkokysymys: Jos ovat niin millä tavalla? / Jos eivät ole, miksi eivät?)
- Eräiden lähteiden mukaan välittäjä voi toimia erilaisissa rooleissa:
 - o *Tiedon välittäjä* välittää tietoa muuttumattomassa muodossaan eteenpäin
 - o *Verkostojen kutoja* yhdistää muuten erillään olevia ihmisiä rakentaen verkostoja
 - o *Tulkki* "kääntää" tietoa ymmärrettävään muotoon eri tieteenalojen välillä, auttaa ymmärtämään toisten toiminta- ja ajattelutapoja
 - o *Näkijä/synteisien tekijä* osallistuu tiedon jalostamiseen yhdistellen erilaisia tietopohjia ja luo näistä uusia synteesejä
- Toimiiko organisaatiosi jossain tai joissain em. välittäjän rooleissa?

Toiminnan vahvuudet ja kehittämistarpeet

- Kuvaile organisaation toiminnan vahvuuksia.
- Rajoittaako organisaation toimintamalli sen toimintaa? Jos rajoittaa niin millä tavoin?
- Millaisia kehittämistarpeita organisaation toiminnassa on lähitulevaisuudessa?

HELMIKUUN 2014 SEMINAARIN OHJELMA

Vesistöt ja ympäristö yhdessä hyvään tilaan (VYYHTI) -hanke järjestää seminaarin

VESIENHOIDON VAPAAEHTOINEN JÄRJESTÄYTYMINEN POHJOIS- POHJANMAALLA

Aika: 4.2. klo. 9:00

Paikka: POHTO (Vellamontie 12, Oulu)

OHJELMA

8:30 *Kahvi*

9:00 Seminaarin avaus

9:20 Vesien kunnostus- ja vesitalousstrategian toimeenpano (Minna Hanski, Maa- ja metsätalousministeriö)

9:40 ELY-keskus vesienhoidon toimijana ennen ja nyt (Heikki Aronpää, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)

10:00 Vesien kunnostusten ja ympäristöhoidon edistäminen Pohjois-Pohjanmaalla (Riina Rahkila, VYYHTI-hanke, ProAgria Oulu)

10:20. 10:40 *Tauko*

10:40 Alueellinen vesiensuojeluyhdistystoiminta Suomessa (Jukka Koski-Vähälä, Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto / Eeva-Kaarina Aaltonen, Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry)

11:05 Kaupunki yhteistyökumppanina ja viranomaisena vesien kunnostuksissa (Kaarina Daavittila, Pudasjärven kaupunki)

11:25 Vedet kuntoon tekemällä . odottelun aika on ohi (Birger Ylisaukko-oja, Kiimingin-Jäälin vesienhoitoyhdistys ry)

11:45 Keskustelu

12. 13 *Lounas (mahdollisuus ostaa esim. Ravintola Ruffin lounasbuffet hintaan 13,50 e)*

TYÖPAJAT

13:00 Pienryhmätyöskentely

15:00 Tilaisuuden päättäminen

Tervetuloa!

TYÖPAJATYÖSKENTELEN OHJEISTUS 4.2.2014 SEMINAARISSA

TYÖPAJAT 4.2.2014 OULU VESIENHOIDON VAPAAEHTOINEN JÄRJESTÄYTYMINEN POHJOIS- POHJANMAALLA

Tavoitteet: tiedottaminen, verkostoituminen, vuoropuhelun edistäminen.
Työpajatyöskentelylle on varattu kaikkiaan aikaa klo. 13.00-14.45.

klo 13	Kokoonnutaan saliin yhteiseen työpajatyöskentelyn alustukseen ja tehdään ryhmäjako
n. 13.10	Siirrytään pienryhmiin ja ryhmätyötiloihin
klo 13.15	Pienryhmissä ohjattu työskentely (pienryhmän ohjaajina Riina, Laura, Saara, Maarit, Jaana, Eeva-Kaarina ja Satu) <ul style="list-style-type: none"> - Kaikissa ryhmissä sama alustusteksti ja apukysymykset ideoinnin pohjaksi, jotka jaetaan ryhmän edustajille. - Ideointi: jokainen pohtii esitettyä kysymystä ensin itsekseen noin 5 min. (hiljainen työskentely!) - parikeskustelu: kysymyksen pohtiminen jatkuu vertailemalla ajatuksia parin kanssa ja keksimällä uusia ideoita. Pari etsii neuvottelemalla mielestään tärkeimmät ideat (esim. 3). 10.00-15 min - parikeskusteluissa parhaiksi todetut ideat kirjataan fläppitaululle/seinälle kaikkien nähtäväksi lyhyin perusteluin (ei vielä kommentointia) 10 min. - Äänestys: jokainen voi käyttää 1-3 ääntä ja antaa ne tärkeimmiksi kokemilleen ideoille. 5-10 min.
n. klo 13.50	Keskustellaan eniten ääniä saaneista ideoista. Ryhmän tuloksena saadaan 3 tärkeintä asiaa, jotka esitellään yhteisessä yhteenvedossa.
klo 14.10-14.15	Siirtyminen takaisin Ulea-saliin yhteiseen yhteenvedoon
klo 14.15	Pienryhmien vetäjät esittävät koonnin pienryhmiensä keskustelusta ja äänestyksen tuloksesta (5 min./ryhmä). Eniten ääniä eri ryhmissä saaneet ideat/asiat kirjataan kaikkien näkyville tietokoneelle (sihteerinä joku VYYHTIn työntekijöistä). Yleisön kommentit ja keskustelu.
klo 14.50	Puheenjohtajan loppusanat ja päivän päättäminen

OULUN SEMINAARIN TYÖPAJATYÖSKENTELYN RYHMIEN ÄÄNESTYSTEN TULOKSET

Oulu	Ryhmä 1	<ol style="list-style-type: none"> 1. "War room", jossa edustettuina ELY, AVI, ympäristösihteerit, toteuttajat, muut? /6 2. Sähköiset neuvonta- ja tietopalvelut /5 <ul style="list-style-type: none"> - havainnolliset kohde-esimerkit
	Ryhmä 2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Välittäjäorganisaatiot perustamiseen tarvitaan asiantuntija- ja taloudellista tukea valtiolta /5 2. Välittäjäorganisaatio kerää yksittäiset hankkeet yhteen ja voi hakea kokonaisuudelle esim. EU- ja yksityistä rahoitusta. /5 3. Välittäjäorganisaatio on linkki paikallistason ja ELY:n, RKTL:n ja kuntien , yritysten ym. suuntaan /5 4. Metsäkeskus mukaan, metsäväki /5
	Ryhmä 3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tavoitteen tarkka määrittely /9 2. Vesiensuojelu & -hoito (maa)kuntastrategiaan poliittisten ryhmien kautta □ (maa-)kunta organisoii alueen yhdistykset käsikassaraksi (EU-raha!) /5 3. Osapuolten kokemuspankki /5 <ul style="list-style-type: none"> - kukin toimija () oman osaamisensa toisten käyttöön - yliopiston diplomityöt ja harjoitustyöt AMK:n opinnäytetyt - ELY-keskus – laadunvarmistus 4. Taustat ja tiedonkeruu /4 <ul style="list-style-type: none"> - esimerkkejä onnistuneista ja epäonnistuneista hankkeista - tieto oman vesistön tilasta tai tutkimustieto - kokemustieto vs. tutkimustieto
	Ryhmä 4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aidon yhteisen näkemyksen ja edun löytäminen eri intressiryhmien välillä /5 2. yhden tiskin järjestelmä /4 <ul style="list-style-type: none"> - kanavoi eri organisaatioiden asiantuntijoita - ainut paikka minkä kanssa asioi - helppo mennä ja kysyä - alkuun pääseminen - rahoituskanavien neuvonta ja apu - mitä tarvii (luvat yms.)
	Ryhmä 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tietoa kulloiseenkin kohteeseen sopivista kunnostusmenetelmistä ja suunnitteluapua /5 2. Rahoitustietämys eri vaihtoehdoista /4 3. Suunnittelijarekisteri asiantuntijoista ko. hankkeeseen □ verkostot /4 4. Välittäjäorganisaatio oltava "yhden luukun juttu" /4 <ul style="list-style-type: none"> - luvat, rahat asiantuntija-apu
	Ryhmä 6	<ol style="list-style-type: none"> 1. rahoitusmahdollisuudet /6 2. Millaista tietoa/osaamista? /5 <ul style="list-style-type: none"> - selvitykset, hakemukset, suunnitelmat ja luvat □ Kuka? Miten? 3. Välittäjäorganisaatio: Neuvonta ja koulutus /4
	Ryhmä 7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Avustukset ja luvat samalla /5 2. Välittäjäorganisaation toiminta, tehtävä /5 <ul style="list-style-type: none"> - rahoitusten tuloksellinen ohjaus ja koordinointi kentälle - talkootyö tukee muita rahoituksia - "rahoituspaketti" □ (EU-rahoitukset)+(muut) 3. Auttaa paikallisia toimijoita näkemään tauti oireilta. /5

**YLEISÖTILAISUUKSIEN (YLIVIESKA, PUDASJÄRVI JA KUUSAMO) TYÖPAJATYÖSKEN-
TELYN ÄÄNESTYSTEN TULOKSET**

Paikkakunta	Ehdotus /annetut äänet
Kuusamo	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rahoitusanomusten tekeminen organisaatioiden puolesta /8 2. Kuusamon vesienhoidon työryhmä (Kunnan virkamies, ProAgria, Kalatalouskeskus, Kalastusalue/KYVOK, Naturpolis, Kitkan Viisaat/Kalastusseurat, EVO, MTK/Metsänhoitoyhdistys) /8 3. Tietoiskut ja koulutukset perusyksiköiden osakkaille ja omistajille /6 4. Paikallinen ohjelmarunko nettiin (netissä yksiselitteinen ohjeistus ja hakemuksen teko-ohjeet (mitä vaatii, mitkä asiantuntijat)) /6
Pudasjärvi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tarvitaan suunnitteluapua erilaisiin hankkeisiin /8 2. Byrokratia mahdollisimman vähiin ja valvonta tehdyistä töistä asialliseksi ja ei pikkutarkkaa, vaan pitää toimijoiden ja avustusten antajien välille luoda aito luottamus, koska luottamus vaan lisää luottamusta. Ja näin homma toimii ja voi hyvin. /6 3. Pudasjärven toimistossa /6 <ul style="list-style-type: none"> • monitoimihenkilöt 1-2 henk. • neuvonta hakemus- rahoitus ym. • yleisötilaisuuksia, koulutusta kyläyhdistyksille, yhteisöille yhteisiä • kartotus vesistöt – järvet, joet, lammet erikseen • yhteistyöllä kylältä kylälle tehdään työt 4. Koskiensuojelulaki on pysyvä! Voimatalous on vesien ja kalojen turma. /6 5. Asiantuntia avustusta lupa ja rahoitus hakemusta haettaessa. Vesistöjen kunnostus, kosteikkojen rakennus /6
Ylivieska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koulutuksen/seminaarien järjestäminen /3 2. Pääongelmien priorisointi /3 3. Vesienhoidon eri mahdollisuudet → käytännön esimerkkejä /3